

Pravoslavný kalendář

2024

Olomoucko-brněnská
eparchie
Pravoslavné církve
v českých
zemích

S požehnáním

† Simeona, arcibiskupa olomoucko-brněnského

Obsah

Přehled svátků a půstů v roce 2024 (str. 3)

Starý juliánský kalendář (str. 6)

Vysvětlivky zkratk ke kalendáriím (str. 65)

Smíšený kalendář se starou paschálí (str. 66)

Nový kalendář s novou paschálí (jen v PDF)

Malé pojednání o farizejích a celnících (str. 124)

O Zacheovi (str. 127)

Neděle o celném a farizeovi (str. 132)

Neděle o marnotratném synu (str. 138)

Povídka o ženě a poledním setkání (str. 145)

O slepém (str. 151)

O nebeské a pozemské hierarchii (str. 158)

Mučedníci kutnohorští (str. 165)

Mučednictví sv. Václava a Orosie (str. 172)

Schematismus – adresář kontaktů na eparchiální ústředí, přehled farností atd. (str. 176)

Pravoslavný kalendář na rok 2024

Rok přestupný s 366 dny

2024 od narození Boha Slova

7532 od stvoření světa

1161 od příchodu sv. Cyrila a Metoděje na Moravu

POHYBLIVÉ SVÁTKY

(Každého roku jsou slaveny jiného dne – v závislosti na datu Paschy)

Dle starého [a smíšeného] kalendářního stylu

- ⊕ Květná neděle (vstup Pána do Jerusalema) – 28. dubna
- ⊕ Neděle Paschy – 5. května (následné pondělí a út. jsou sváteční dny)
- ⊕ Nanebevstoupení Páně – 13. června (čtvrtek)
- ⊕ Neděle Padesátnice (svatodušní svátky) – 23. června (následné pondělí a úterý jsou sváteční dny)

Kompletní přehled: neděle celníka a farizeje: 25. II.; neděle syropustní (začátek Velkého půstu): 17. III.; neděle Květná: 28. IV.; neděle Paschy: 5. V.; Nanebevstoupení Páně: 13. VI.; neděle Trojice (svatodušní): 23. VI.; délka petropavlovského půstu: 11 dní (dle smíšeného kalend. stylu: 0 dní).

Pohyblivé svátky dle novopaschálního {gregoriánského} stylu

- ⊕ Květná neděle (vstup Pána do Jerusalema) – 24. března
- ⊕ Neděle Paschy – 31. březen (následné pondělí a út. jsou sváteční dny)
- ⊕ Nanebevstoupení Páně – 9. května (čtvrtek)
- ⊕ Neděle Padesátnice (svatodušní svátky) – 19. května (následné pondělí a úterý jsou sváteční dny)

Neděle celníka: 21. I.; neděle syropustní (začátek Velkého půstu): 11. II.

SVÁTEČNÍ DNY DLE NEPOHYBLIVÉHO KALENÁŘE

(Každého roku jsou slaveny ve stejný den)

Datum dle církevního kalendáře (následně v závorce datum obč. kalend. pro jejich oslavu dle starého juliánského kalendářního stylu)

1. leden (14. leden) – ⊕ Obřezání Páně
6. leden (19. leden) – ⊕ ZJEVENÍ PÁNĚ, Theofanie
30. leden (12. únor) – ⊕ Tří světitelů (hierarchů)
2. únor (15. únor) – ⊕ OBĚTOVÁNÍ PÁNĚ
25. březen (7. dubna) – ⊕ ZVĚSTOVÁNÍ PŘESV. BOHORODICE

23. duben (6. květen) – ✙ Sv. Jiří Vítězný
11. květen (24. květen) – ✙ Sv. Cyril a Metoděj, ap. Slovanů; sv. Rostislav
24. červen (7. červenec) – ✙ Narození sv. Jana Křtitele
25. červen – ✙ Muč. Orosia (Dobroslava), princezna velkomoravská
29. červen (12. červenec) – ✙ Sv. apoštolé Petr a Pavel
5. červenec – sv. Cyril a Metoděj (*státní svátek*)
20. červenec (2. srpen) – ✙ Sv. prorok Eliáš
27. červenec (9. srpen) – ✙ Sv. Pantelejmon. Svatí Pětipočetníci
(Kliment, Angelár, Gorazd, Naum a Sáva)
6. srpen (19. srpen) – ✙ PROMĚNĚNÍ PÁNĚ
15. srpen (28. srpen) – ✙ ZESNUTÍ PŘESV. BOHORODICE
29. srpen (11. září) – ✙ Stětí sv. Jana Křtitele
1. září (14. září) – ✙ Nový církevní rok
4. září – ✙ Sv. Gorazd, biskup český a moravsko-slezský
5. září – Svatí Novomučedníci čeští
8. září (21. září) – ✙ NAROZENÍ PŘESV. BOHORODICE
14. září (27. září) – ✙ POVÝŠENÍ SVATÉHO KŘÍŽE
16. září (29. září) – ✙ Sv. Ludmila Česká, ct. Prokop Sázavský
28. září – ✙ Muč. panna Orosia (Dobroslava), princezna velkomoravská
a aragonská
28. září (11. říjen) – ✙ Sv. Václav, mučedník, kníže český
1. říjen (14. říjen) – ✙ Záštitá přesv. Bohorodice
26. říjen (8. listopad) – ✙ Sv. Dimitrij Soluňský
28. říjen – ✙ Sv. apoštolům rovný Rostislav, kníže moravský
8. listopad – (21. listopad) – ✙ Sbor archanděla Michaela
21. listopad (4. 12.) – ✙ UVEDENÍ PŘESV. BOHORODICE DO CHRÁMU
6. prosinec (19. prosinec) – ✙ Sv. divotvorce Mikuláš Myrlicejský
25. prosinec (7. leden) – ✙ NAROZENÍ PÁNĚ
26. a 27. prosinec (8. a 9. leden) – sváteční dny k Narození Páně

POSTNÍ DNY

Jednodenní půsty:

- středy a pátky po celý rok (s níže uvedenými výjimkami)
- den před svátkem Bohozjevení (Zjevení Páně) (5. / 18. ledna)
- den Stětí sv. Jana Křtitele (29. srpen / 11. září)
- den Povýšení Svatého Kříže Páně (14. / 27. září).

Půsty vícedenní:

- Velký půst: od čistého pondělí do Velké soboty, resp. do paschální půlnoci – ve starém a smíšeném kalendáři (tj. ve starostylní paschálii) **od 18. 3. do 4. 5.** {v nové paschálii od 12. 2. do 30. 3.}
- petropavlovský půst: od pondělí po neděli všech svatých do dne před

svátkem sv. Petra a Pavla:

- ve starém kalendáři (juliánském): **od 1. 7. do 11. 7.**
- ve smíšeném kalendáři: **0**
- {v nové paschálii: od 27. 5. do 28. 6.}
- půst před Zesnutím přesv. Bohorodice: 14 dní před tímto svátkem **od 1. / 14. do 14. / 27. srpna**
- filipovský půst:
dle starého kalendáře: **od 28. listopadu k Narození Páně** (7. 1.)
dle nového kalendáře: **od 15. listopadu k Narození Páně** (25. 12.)

Výjimky – doby bez půstu (*není půst ani ve středu a v pátek*)

- Od svátku Narození Páně do předvečera Zjevení Páně (4. / 17. ledna)
- Týden po neděli celníka a farizeje: **od 26. 2.** {nová paschálie: od 22. 1.}
- Světlý týden po Pasše (1. popaschální týden do Tomášovy neděle)
- Týden svatodušní (od neděle Padesátnice do neděle všech svatých)

Zvláštní postní případ syrného týdne: týden syropustní (poslední před Velkým půstem) – v tomto týdnu se už nejí maso, ale vejce a mléčné výrobky se požívají i ve středu a v pátek.

V těchto obdobích (půstů či svátků) se nemají konat svatby a slavnosti.

DNY ZVLÁŠTNÍCH VZPOMÍNEK NA ZESNULÉ

- Masopustní zádušní sobota tzv. „roditelská“ (tj. modlitby za předky): 9. 3. dle staré paschálie {3. 2. dle nové paschal.}
- Velkopostní – 2., 3. a 4. „roditelská“ sobota: 30. 3., 6. 4. a 13. 4. dle staré paschálie {24. 2., 2. 3. a 9. 3. dle nové paschálie}
- Radonice: 14. 5. dle staré paschálie {9. 4. dle nové paschálie}
- Trojická „roditelská“ sobota: 22. 6. dle staré pasch. {18. 5. nové pasch.}
- Stětí Jana Křtitele – památka padlých:
11. září dle juliánského kalendáře / 29. srpna dle nového kalendáře
- Dimitrijevska sobota: 2. listop. starého kalend. / 26. 10. nového kalend.

Údaje z pohyblivého kalendáře pro rok 2025

Pravoslavná Pascha je 20. dubna. Občanské velikonoce {novostylní Pascha} jsou 20. dubna. Starý {i nový} kalendář: Neděle celníka a farizeje: 9. II. Neděle syropustní (začátek Velkého půstu): 2. III. Neděle Květná: 13. IV. Neděle Paschy: 20. IV. Nanebevstoupení Páně: 29. V. Neděle Trojice (svatodušní): 8. VI. Délka petropavlovského půstu: 26 dní. [13 dní]

Malé pojednání o farizejích a celnících

Při čtení evangelia se často setkáváme se zástupci vzpomenuťých dvou protipólů tehdejší izraelské společnosti. Ve vnímání tehdejších židů vytvářely obrazy těchto dvou sociálních skupin ten největší myslitelný kontrast. Stejným způsobem, tj. k vyjádření ostrého kontrastu mezi oběma společenskými krajnostmi, používá postavy farizeů a celníků i sám Pán Ježíš. Ať už ukazuje na praktické případy, které kolem sebe viděl, nebo zástupce farizeů a celníků obsazuje do hlavních rolí postav svých podobenství, vždy je mezi nimi obrovská vzdálenost a rozdílnost společenská i mravní. Posluchači Ježíšovi tomu dobře rozuměli, ale zároveň museli být šokováni tím, jakým způsobem s těmi postavami Pán Ježíš nakládá a do jakého světla je staví. Sice totiž zachovával ten ostrý kontrast, ale jinak – v rovině duchovnosti – používá zástupce těchto skupin k vyjádření úplně opačných hodnot, než bylo v tehdejší Izraeli všeobecným zvykem.

Podívejme se, jakým způsobem nahlíželi židé na osoby farizeů (slovo farizeje odvozeno od pojmu „oddělení“ nebo odloučení, což může znamenat zbožný či svatý, a nebo ten, který se vymyká; jinou možností je, že toto slovo vyjadřovalo jejich odpor a vyhýbání se styku s hříšníky a s těmi, co nedodržují zákon). V představách tehdejších židů to byli velice dobří lidé. Chovali se k nim jako k absolutním duchovním autoritám. Někdy sice lidé viděli, že farizeové něco jiného říkají a jinak se chovají (pokrytectví), ale zřejmě to nekomentovali. Kristus je prvním, kdo farizeje otevřeně kritizuje, kdo jejich pokrytectví zveřejňuje, kdo na nich „nenechává ani niť sucho“. To byl vlastně skandál, protože v jeho do-

bách požívali farizeové všeobecné úcty a protože se snažili o přísné plnění Zákona Božího a svou učeností se chtěli ochránit, aby neporušili Zákon ani nevědomky; ba, ještě dělali vždy i něco navíc, co zákon nevyžadoval, a tak chtěli podtrhnout svou zbožnost. Chtěli vykonat raději o mnoho víc než o trošku méně, aby měli přijetí u Boha zaručeno. (Při tom však vymysleli mnoho kliček jak předpisy zákona obcházet; jsou popsány v talmudu, to je ona tzv. „tradice otců“, kterou Ježíš Kristus kritizoval. *Mar 7, 1–13*)

Farizeové své myšlení odvíjeli od ideje smlouvy, kterou s židy Hospodin uzavřel. Když člověk plní smlouvu, je Bůh povinen splnit svou část dohody. Z toho pramení ten strašný formalismus, který byl pro farizeje typický. Vnitřními motivy dodržování zákona se farizeové nezabývali, protože ve smlouvě o nich nic nebylo, pouze o skutcích. Náboženství v jejich pojetí degradovalo na pouhý právní poměr, mravní rozměr prakticky vymizel. Proto farizeům stačilo pouhé vědomí plnění litery zákona, aby se pokládali za spravedlivé a ostatními mohli opovrhovat.

V dobách po babylonském zajetí **byli farizeové uctíváni, byli velice populární**, všichni je znali, chodili se s nimi radit. Farizeové byli duchovními vůdci izraelského lidu. Nebyli to kněží, ale byli velice učení a hlavně se skvěli svým přísným plněním Zákona. A dokázali si této slávy dobře užívat. Svou zbožnost veřejně předváděli, stávali na rozích ulic nebo jinde, kde na ně bylo dobře vidět, zvonili na zvonek, aby vyslali signál, že budou dávat almužnu. V shromážděních jim vyhrazovali přední místa a farizeové je bez okolků obsazovali. (*Mat 23,6*) Na

oblečení si prodlužovali tradiční židovské štrappe (součást roucha, která židovi měla připomínat Boží přikázání), aby tím všem ukazovali svou výjimečnou pobožnost. (*Mat 23,5*) Ve starozákonní době byla zbožnost hodně orientovaná na vnější gesta a projevy, a tak na tom lidé vesměs neviděli nic špatného. Mnoho lidí dnes už nedocení, **čím vším křesťanství změnilo myšlení naší společnosti**, když dnes vnímáme velkolepé projevy zbožnosti jako trapné a cítíme, že dobrotě a slitování nevíce sluší neokázalost nebo skrytost. Jak hluboko se zapsalo do myšlení společnosti, která byla dotčena evangeliem, Kristovo: „Kdo se povyšuje, bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen.“ (*Mat 23,11*)

Když Pán Ježíš začíná vyprávět své podobnosti slovy, **jak přichází do chrámu farizej**, aby se tam pomodlil, tak **jeho posluchači vidí přicházet nejen zbožného člověka**, ale výjimečně zbožnou osobu. Jak sám farizej říká, postí dvakrát do týdne. Zákon ukládal postit se jednou do týdne (jako vzpomínku na zničení Jerusalema). Leč super spravedliví lidé se postili dvakrát v týdně (podruhé za to, aby Hospodin obrodil Izraele v celé jeho slávě). Desátkovou povinnost si rozšířili na všechny plodiny (*Luk 11,42; Mat 23,23*), konali dlouhé modlitby (*Mat 23,14*), zavedli nesčetné očisty a omývání (*Mat 15,2*), utužili svěcení soboty až k nemožnosti. Ze všeho, co kupuje, farizej odvádí desátek. To nebylo potřeba, protože desetinu odváděl prodejce, čili prodával zboží, z něhož už byla odvedena daň. Takže platit cokoliv dalšího nebylo třeba, ale farizej k slávě Boží platil i to, co nebylo potřeba, protože to byl kromobyčejně zbožný člověk. Jenže tím vším činili literu zákona nesnesitelným břemenem pro lidi. (*Mat 23,4 a Luk 11,46*)

Někdy se stává, že dosahovat soucitu,

střízlivosti, pokání a pokory je velice obtížné pro některé církevní duchovní a učené teology. Zvláště vysoce vzdělaní teologové – aby dosáhli pokory, musí ze srdce vyhnat všechny rozumářské vědomosti, co se ve školách a knihách naučili o Bohu. Vědomosti mohou být v paměti, ale nemají co pohledávat v srdci. A to jde velice těžko vzhledem k tomu, že tyto „zbožné vědomosti“ vytvářejí milované ego učence a mohou vytvářet iluzi, že člověk něco pochopil o Bohu. To však neznamená, že církev nepotřebuje učenné lidi, vzdělané v knižním bohosloví. Pro osobní spásu je však nutné, aby mu všechny ty komplikované vědomosti nevzaly prostotu srdce. Aby vzdělání šlo ruku v ruce s upřímným pokáním a zřením svých hříchů.

A nyní k tomu celníkovi. To byl výběrčí daní. U židů byly zavedeny tři druhy daní (vlastně čtyři, když počítáme chrámovou daň). Jednak zemědělská daň (čili daň z nemovitostí, vybírali ji jednou za rok židovští starší, nikoliv výběrčí daní). Za druhé to byla „daň za duši“ (daň za život, jednou za rok za sebe každý zaplatil jeden denár). A třetí typ byla daň ze zisku. Proti prvním dvěma druhům daní, nebyly námitky, ale ten třetí typ byl lidem zvláště nepříjemný. Byla to daň z jakéhokoliv příjmu. Při zhotovení jakéhokoliv výrobku musel řemeslník něco zaplatit. A když vezl své zboží na tržiště musel platit za cestu, když projížděl skrze město, musel zaplatit, za vstup na tržiště musel zaplatit. Platilo se nejen penězi, ale i v naturáliích. Cenu určovali sami výběrčí (celníci). Celníků bylo ohromné množství a při už tak tíživých daních se páchaly různé nepravosti. Např. celníci zvyšovali cenu zdaňovaného zboží, aby mohli zvýšit i daň apod. Říkalo se jim „mouchy“. U vstupu do jakéhokoliv města se jich rojilo množství, utíkali

ke každému vozu a hned zjišťovali, co kdo veze, a vymáhali daň.

Celníci však nejen vybírali daně (už to by stačilo k jejich neoblíbenosti), ale navíc ještě okrádali lidi. Svůj úřad si totiž museli nejprve pronajmout (koupit si právo vybírat toho roku daň), a pak museli odíráním lidí získat tyto investované prostředky nejen zpět, ale ještě i vydělat. Národ je prostě nenáviděl. Talmud klasifikuje celníky tak, že je přirovnává k lupičům a vrahům. Kvůli své nedůvěryhodné morálce byli zbaveni např. možnosti svědčit u soudu (svědectví celníka se nebralo do úvahy, mělo nulovou hodnotu), byli považováni za tak amorální a falešné lidi, že se k jejich názoru nepřihlíželo.

Kde vůbec vzali celníci ten prvotní kapitál, aby si mohli na první rok koupit právo vybírat daně? Existoval jediný způsob: lichva. Způsob takového bohatnutí byl zakázán Boží zákonem, takže hned na počátku své kariéry stál kandidát na celníka mezi hříšníky, přestupníky a nespravedlivci. Spravedlivý celník se nevyskytoval. Když už se někdo dal na dráhu celníka, bylo jasné, že na to musí „mít žaludek“, tj. byl to člověk určitého nízkého charakteru, byl bezzásadový a předem věděl, že bude dosahovat bohatství nespravedlivými metodami. Ano, všichni celníci byli bohatí. Jenže za jakou cenu? Stali se nečistými lidmi. Zavrženými nejen národem, ale dle obecného mínění i Bohem.

Převládá většinový názor, že celníci nemohou dojít spásy. V žádném případě nemohli být spaseni. Těžký hřích byl podle židů jakousi pečeti vypálenou do duše, které se už nejde zbavit. Kdo vkročil na cestu hříšníků, stal se nečistým a nemůže tuto skvrnu ze sebe smýt. Možná, že se posluchači, kterým Pán Ježíš vyprávěl podobenství o celníku a farizeovi, divili a spíše byli

opravdu šokováni hned na začátku jeho řeči, když se zmínil o tom, že celník přišel do chrámu. Proč by tam vůbec chodil? Jakákoliv představa o spáse celníka je přece naprosto nereálná! Pán Ježíš tímto podobenstvím nejen obrací tehdejší představy o duchovních principech vzhůru nohama, ale především hned v první větě svého vyprávění vysvětluje, že **každý může být spasen skrze pokání**, nikoho Bůh neodhání, naopak vyhlíží návrat hříšníka. Tedy hned první črty tohoto obrazu zvěstují ohromující a nekonečnou lásku Boha ke všem lidem. Lásku, která stále čeká na třeba nepatrný pohyb v lidské duši, pohyb směrem k setkání s Bohem. Někdy stačí jen zapochybovat o sobě, uznat svou chybu, svou omylnost, svou nespravedlnost a své přestupky.

Kreslí-li nám evangelium postavy farizeje a celníka, jak vstupují do chrámu, v myslí tehdejších se tento obraz transformoval asi tak: přichází do chrámu absolutně spravedlivý, jehož zbožnosti nelze nic vytknout a k němuž můžeme jen vzhlížet jako ke vzoru. A pak tam přichází darebák, ničema a který se právem neodvažuje ani pozvednout zraky a krčí se kdesi vzadu. První se ve své modlitbě chváli a chlubí svými zásluhami, což nebylo pro židy nic zakázaného ani nestoudného. Druhý myslí jen na své hříchy.

My bychom to řekli asi takto: do chrámu přichází jeden velmi dobrý člověk a jeden velice zlý a špatný člověk. Nyní už snad chápeme, **jaký šok čekal na Ježíšovy posluchače na konci jeho vyprávění: ospravedlněn odešel z chrámu celník, kdežto farizej ospravedlněn nebyl.** Jak pobuřující to byl pro mnohé lidi v té době závěr.

Po tomto úvodu můžeme přistoupit k dalším úvahám nad dvěma evangelijními čteními, které se týkají dvou celníků a jednoho farizeje.

Případ Zacheus. O celnících, vyvrhelích a o lidském davu

Neděle o Zacheovi

Za onoho času...

... bral se (Pán Ježíš) přes Jericho.

A hle, muž, jménem Zacheus, a ten byl vrchní celník, a byl bohatý.

I žádostiv byl viděti Ježíše, kdo by byl; ale nemohl pro zástup, nebo postavy malé byl.

A předběhl napřed, vylezl na strom planého fíku, aby jej viděl; nebo tudy měl jíti.

A když přišel k tomu místu, pohledv vzhůru Ježíš, uzřel jej, i řekl jemu: Zachee, slez rychle dolů, nebo dnes v domu tvém musím zůstat.

I slez rychle, a přijal jej radostně.

A viděvše to všickni, reptali, řkouce: K člověku hříšnému se obrátil.

Stoje pak Zacheus, řekl Pánu: Hle, polovici statku svého, Pane, dávám chudým, a oklamal-li jsem v čem koho, navracuji to čtvrtásob.

I dí jemu Ježíš: Dnes spasení stalo se domu to-muto, protože i on jest syn Abrahamův.

Neboť přišel Syn člověka, aby hledal a spasil, což bylo zahynulo.

(Lukáš 19, 1-10)

Zachej... Jaký to asi byl člověk před tím, než ho Ježíš našel? Byl to zřejmě případ hrozného člověka. Čím zaujal Pána Ježíše, čím si tento vyvrhel zasloužil Boží navštívení?

Nejprve si však řekněme něco o tom, jaká byla tenkrát společensko-politická situace a kdo byli celníci. A pak se nám tím více odkryje Ježíšovo milosrdenství k člověku.

Izraelský národ byl okupován Římem. Co to znamenalo pro židy? Okupace Římem – to bylo nejen tíživé obsazení židovské země cizí mocností, ale především pohany. A ne-

chovali se tam rozhodně nikterak pěkně. Izraelský národ byl okupací poníženy, frustrovaný, deptaný a mořený. Společenská situace byla často explozivní. Nenávist židů k Římanům se stala v tehdejší světě pověstnou.

Jenže každá okupační moc, aby mohla zdárně a dlouhodobě okupovat, potřebuje nejen armádu a úřednický aparát okupantů, ale potřebuje ještě síť kolaborantů z řad okupovaného lidu. Mezi takové vždy patří všichni ti různí snaživí donašeči a ochotní služebníci, kteří za nějakou tu odměnu rádi poslouží; sem náleželi i všelijací kontaktní úředníčkové, kteří zprostředkovávají styk okupační moci s lidem obecným. A do této kategorie patřili i ti zpropadení celníci. Výběrci daní. Byli všude a otravovali život lidem. U vstupu do města, u vchodu na tržiště sedí celník (a často jich tam bylo víc) a vybírá daň z prodeje, ze zisku, za pohyb dováženého a vyváženého zboží pro své římské chlebo-dárce. Zacheus byl zřejmě vrchním celníkem pro oblast Jericha.

Slovník uvádí docela roztomilou definici tehdejšího celníka: „člověk zaměstnaný ve veřejné důchodkové službě, byl členem družstva, které si pronajímalo od římské vlády právo vybírat nepřímé daně, poplatky a cla v římských provinciích. Celníci se dělili v různé stupně podle toho, jak podléhali vládcům jednotlivých provincií. Správce

(prokurátor) pronajímal ve veřejné dražbě vybírání daní důchodkovému správci... Ten zase pronajímal vybírání daní v různých okrscích vrchním celníkům (takovým byl např. družstevník Zacheus), kteří se zavázali, že v určený čas odvedou předepsanou sumu státní pokladně. Vrchní celník pak ustanovil své správce a celníky, kteří si pronajímali svůj celní úřad zase od něho.“ Tedy máme tu několikapatrovou hierarchickou strukturu, která byla celá zkorumpovaná. Družstevníci na všech úrovních si chtěli přijít na své, tj. museli od svých podřízených dostat více, než měli odvádět dalšímu stupni této družstevní struktury. A celý tenhle zkorumpovaný systém družstevních parazitů živili prostí lidé tam dole... A vzhledem k tomu, že poplatky, které celníci na nejnižší úrovni ždíмали z lidí, byly určovány do jisté míry libovolně, mohlo celé tohle družstvo k neštěstí národa skvěle fungovat.

Nyní chápeme, v jaké morální situaci byli tito celníckové. Nejenže vybírali od lidí clo (a víme přece, jak lidé všech dob jen milují daně, poplatky!) Už jen úloha vybírat nějaké peníze bývá dostatečným důvodem k neoblíbenosti! A židé brali vybírání daní jako násilí na svobodě příslušníků vyvoleného národa! A k tomu připojme hledisko vlastenecké a náboženské! **Spolupracovníci okupantů a pohanů.** Ano, považme, pro koho to ty celníci vybírali! Pro okupanty a pro pohany! Jeden titul horší než druhý... To už byl jak se patří pořádný důvod k tomu, aby celníci byli celým národem upřímně nenáviděni a zatracováni. Každý zbožný Izraelita a hrdý Žid se musel celníka štítit.

Podobně to bylo i v případě krále Heroda Velikého, jehož židé srdečně nenáviděli právě pro jeho spolupráci s pohanským Římem. A že se Herodes všemožně snažil získat přízeň židů! Budoval Jerusalema (který právě za jeho éry byl nejskvostnější v celé své historii a rozšířil se na ploše 71 ha)! Za jeho vlády kvetl obchod, rostl blahobyt. Dařilo se mu uhájit práva židů. Lid mu však nedůvěřoval a odmítal být vděčný za dobrodiní od přítele pohanů. Dokonce ani vydatná materiální pomoc v případech neštěstí nedokázala vykresat v srdci národa jiskru lásky k tomuto panovníkovi. Skvěle opravil Chrám, nádherně upravil prostranství chrámové a vybudoval obrovské 47 m vysoké podpěrné zdi (*viz např. Jan 2,20*). Nic však nepomohlo vazalovi Římanů, aby si získal srdce národa.

Uvažování celníka – to byl pověstný „zачарovaný kruh“. I kdyby zůstali chudí a neokrádali by bližní, stejně by je nikdo neměl rád, protože kolaborovali s okupanty a sloužili pohanům. A tak si naši družstevní celníci nejspíš říkali něco ve smyslu: „Když už je naše společenské postavení tak bídné, že už horší být ani nemůže, pak proč by z toho měli těžit jen Římané?, ať z toho má něco i naše soukromá domácí pokladnička.“ A tak vybírali od lidí kromě toho, co měli nařízeno, i nějaký ten slušný bakšiš navíc – do vlastní kapsy. Sprostě odírali své bližní. To vedlo k tomu, že tito zkorumpovaní celníci byli sice celkem bohatí, ale jejich bohatství spočívalo na parazitování na římské moci a na okrádání souvěrců. Není divu, že tuto parazitickou podlost celníků národ ve vzácném souhlasu ohodnotil tou nejhorší pověs-

tí, jaká může provázet jen naprosté vyvrhele. Na otázku, kdo tvoří morální dno společnosti, tu nejhorší spodinu, by každý Izraelita bez váhání odvětil: nevěstky a celníci (při čemž o poznání lépe na tom byly nevěstky). Celníka neměl rád vskutku nikdo a nikdy.

Když bylo bohatství celníků vykoupeno tak svorným lidovým opovržením a nenávistí, lze se tázat, kdo se na takový tisíckrát prokletý džob mohl dát? Důvody mohly být různé. V případě Zachea můžeme však něco vytušit. Evangelium o něm vypovídá, že byl malé postavy. Víme, jak to na světě chodí. Muži malého vzrůstu to nemusí mít vůbec jednoduché. Někdo to zvládne bez problémů silou své osobnosti, ale některé to může tak trápit, až se z toho pak vyvrbí komplex méněcennosti. Ještě horší je, když má takový člověk trochu smůlu na okolí, v němž je mu dáno vyrůstat. Možná zažil výsměch či ústřiky nebo i násilí. Dnes se tomu říká šikana. Trvá-li dlouho, deformuje lidskou duši. Bohužel, provází to lidstvo zřejmě skrze celé jeho dějiny.

Možná se něco takového stalo Zacheovi. Vrstevníci se mu třeba nejdříve posmívali, snad ho i kvůli tomu bili, později se nejen vysmívali, ale i uráželi. Není vyloučeno, že na něj pokřikovali: „skrček, trpaslík!“ všude, kam se jen hnul. Mohlo to být mládí plné slz a rostoucího vzdoru či silící touhy po pomstě. A když dospíval, jednoho dne cestoval jako pomocník s řemeslníkem ze sousedství, který vezl zboží někam na prodej, a na hranici pozoroval celníka, jak vyzbrojen státní ochranou svého úřadu, z pozice síly beztréstně a bez ostychu okrádá jeho sousedy,

s nimiž putoval. A v tom ho to napadlo, tehdy si řekl: „No, počkejte. Já vám ukážu. Ještě přijde můj čas.“ A nový kandidát na horlivého, ale velice horlivého, celníka byl na světě... Pak se jako celník vypracoval, a když dostatečně zbohatnul, mohl postoupit v kariéře a stát se vrchním celníkem... Kdo ví? Jen Bůh.

Ted' však už vstupme do našeho dnešního příběhu. Začneme morálním výkladem. Po celém Izraeli známý prorok přichází do Jericha. Kolem něj se okamžitě shlukuje zástup. Zachej kvůli svému malému vzrůstu vůbec nic nevidí. Že by jej lidé pustili dopředu, ví, že nemůže ani doufat. Ví, že žádnou lidskou důstojnost mezi spoluobčany stejně nemá, a tak udělá to, co dělají děti, – vyleze na strom. Ten pohled na něj musí vyjadřovat zvláštní směs ponížení a zároveň naděje. Pán Ježíš vidí, že v něm jiskra zbožnosti či alespoň doutnající touha po něčem vyšším, než je prašivý hřích, zcela neuhasla. „Třtinu nalomenou nedolomí, knot doutnající neuhasí.“ (*Mat 12,20*) **Ano, pro tohoto člověka si Pán Ježíš přišel do Jericha.** A když Zachej vidí Boží milost, která se k němu sklonila (proti názoru davu), rozhoří se ta doutnající jiskra v plamen pokání: „Polovici majetku svého, Pane, dám chudým, a oklamal-li jsem v čem koho, navrátím mu to čtvernásobně.“ Pokaždé, když nasloucháme slovům evangelia, když zbožně pohlédneme na ikonu, můžeme si připadat, jako by se Pán zastavil pod našim fíkovníkem. Tak ať to navštívení nezůstane bez odezvy v našem srdci.

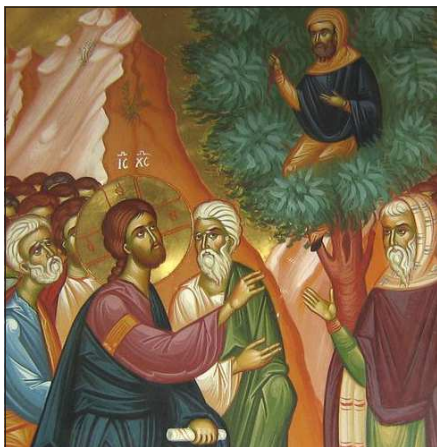
Nyní se na celou popsanou událost podíváme metaforickým pohledem. Na symbolický

ké rovině výkladu evangelia můžeme totiž sledovat zajímavou jinotajnou řeč. Zacheus je obrazem hříšníka – tedy nás všech. I jeho malý vzrůst obrazně vyjadřuje přízemní uvažování, absenci duchovního života. Kvůli tomu nemůže spatřit Boha. Jenže ve většině nás, hříšných lidí, zůstává stále touha po něčem vznešenějším než je materiální svět či alespoň zvědavost na duchovní svět.

Zachej byl malý postavy a to mu bránilo uvidět Ježíše přes shromážděný lid. **Oddělil se tedy od zástupu, aby vylezl na strom.** Jako by se tu skrytě naznačovalo, že každý člověk, chce-li spatřit Boha, musí se nějak oddělit od davu, čili od světské masy. Stanout před Bohem sám za sebe. Odrhnout svůj život od světských norem a zvyklostí, změnit jej (třeba i bez ohledu na to, co o něm řeknou ostatní), aby svůj život začal formovat podle evangelia. Jedině opustí-li člověk (alespoň duchovně a morálně, když ne fyzicky) dav světa, zmítaný dočasností a vášněmi jak hladina bouřícího moře, může spatřit Ježíše. Jak cituje Boží výrok ap. Pavel: „Oddělte se. Ničeho nečistého se nedotýkejte a já vás přijmu.“ (2. Kor 6,17)

Podobenstvím davu či lidské masy je v Bibli moře: neustále se zmítající živel, neklidný, stále se měnící a pohlcující vše, co je do něj uvrženo. Tato biblická metafora bývá používána v souvislosti s dočasností, pomíjivostí, marností a daremností; často jako něco, nad čím panuje ďábel, který lidi proměňuje na příslušníky masy; on nechce osobnosti, ale snadno ovlivnitelný dav.

Dav má sobě vlastní schopnost potlačovat individualitu, resp. osobnost, protože

v davu mají lidé neartikulovanou touhu mít jednu vůli, jeden názor. „Veřejné mínění“ proměňuje společnost na homogenní tvárnou masu. Člověk začíná opakovat to, co říkají všichni. Jeden z velikých darů, které lidstvu křesťanství dává, je důrazné zvěstování a pevné připomínání, že člověk je osobou. Církev nemění lidi na masu, ale vede je k osobnímu vztahu s Bohem. (Tím se liší církev od sekty a od politických ideologií.) To, co se děje s lidmi v církvi, je vlastně zázrak – shromáždění křesťanů se díky Boží přítomnosti nestává davem, ale stává se lidem, Božím lidem. A mezi lidem a masou je podstatný rozdíl.

Důstojnost člověka tkví v jeho osobě. Jakmile se ďáblu podaří změnit skupinu lidských osob na dav, jeho moc nad lidmi prudce narůstá. Běsové mohou vstoupit do davu (a také že vstupují) a ženou jej, kam chtějí. Dav je pro běsy snadné rozdivočit, takže může ušlapat člověka, demolovat automobily, rabovat, zapalovat a zabíjet... V konečném

důsledku běsové ženou dav do propasti tak, jako kdysi hnali k pádu ze skály stádo sviní (jak o tom čteme jinou neděli). V nebi tvoří svatí sbor, kdežto v pekle jsou lidé navždy změnění na masu.

Leč zpět k Zacheovi. **Poté, co se oddělil od davu, Zacheus vylezl na strom.** Zkusme to chápat nejen jako událost, která se tenkrát stala, ale i jako metaforu. Vyjít na kopec, vystoupat na horu, – to jsou obrazy duchovního života. Tak proč by nemohlo mít stejný symbolický význam lezení na strom? Bez duchovního života nelze uzříť Pána. Kdo se nemodlí, nepostí a neupraví svůj život dle Božích přikázání, nespátří Boha. A přitom stačí tak málo. Trošku modlitby, trochu námahy pro Boha, trochu sebezapření a trochu snahy. Jeden svatý otec pravil svému učedníku: „Trošičku se přinut.“ Jak říkají otcové: **Zacheus se vyšplhal dva metry vzhůru směrem k nebi, a nebe se v ten okamžik sneslo za ním dolů.**

Když rozkrýváme poselství dnešního evangelia s ohledem na blížící se Velký půst, pak bychom mohli jeho skryté poselství shrnout do tří vět: **Kvůli tomu přišel Ježíš do Jericha, aby tam našel Zachea. Dej se i ty najít. Bůh na tebe nezapomněl, je připraven ti ukázat své milosrdenství, a tak čiň pokání a zkus napravit svůj život.**

Nikdo se nemůže Bohu ztratit v žádném davu. Jak praví svatí otcové: Jestli člověk učiní k Bohu jeden krok, v tu samou chvíli On jich učiní směrem k člověku deset. Jenže právě o to tady jde – aby člověk nejprve učinil ten krok z davu, krok k Bohu. Pak se věci dají do pohybu.

Zatoužíme-li uvidět Boha a něco správného pro to učiníme, pak se nám Bůh zjeví. Vždyť už nás vyhlíží. Blažený Augustin pravil: „**Vidíme Boha, protože on dříve vidí nás.** My jsme si ho zamilovali, protože on si nejprve zamiloval nás.“ Těmito slovy postihl Augustin skutečnost, která tvoří jeden z pilířů našeho duchovního života.

Podobenstvím síly davu, který ztrácí svou pevnost (jako kdysi jerišké hradby) a svou moc nad tím, kdo je připraven kvůli poznání Boha něco s sebou učinit. Žádná masa nemá moc zadržet toho, kdo je na cestě k Bohu. Zástup jeriškých nezadržel Zachea, nezadrží ani nikoho z nás. „Jdi svou vlastní cestou a nech lidi mluvit,“ dí nějaké starolatinské mudrosloví. „Takový je náš život,“ jak pravili první křesťané.

P.S.

Příběh o Zacheovi má v sobě ještě zvláštní poselství pro všechny lidi, kterým se život nějak nevede. Ať už pro to, že jsou handicapovaní, nebo udělali někde chybu, život si s nimi ošklivě zahrál, a oni jsou zatrpklí či cyničtí. To všechno jsou Zacheové mezi námi. Před Bohem však nejsou zapomenuti ani v opovržení ani odsouzení. Boží prozřetelnost jim stále otevírá cesty, na které mohou vykročit k setkání s Hospodinem. Bůh je hledá a jde za nimi až do jejich nepovedených životů, do jejich celnic a do jejich zatuchlého Jericha. A třeba od nich čeká tak málo – pro začátek jen trochu zvědavosti: „Kdo to asi je, ten Ježíš Kristus?“ a maličko námahy – asi tolik, kolik potřebuje člověk k tomu, aby vylezl na strom. (Ambon, z článku z r. 2008)

O pýše ctnostníka a pokoře hříšníka

Neděle o celném a farizeovi

Za onoho času pravil Pán toto podobenství...

Dva muži vstupovali do chrámu, aby se modlili, jeden farizeus, a druhý publikán (celník).

Farizeus stoje, takto se sám v sobě modlil: Bože, děkuji tobě, že nejsem jako jiní lidé, zloději, nespravedliví, cizoložníci, aneb jako i tento celník.

Postím se dvakrát do týdne, desátky dávám ze všech věcí, kterýmiž vládnu. Celný pak zdaleka stoje, nechť ani oči k nebi pozdvihnouti. Ale bil se v prsa svá, řka: Bože, buď milostiv mně hříšnému.

Pravím vám: Odšel tento, ospravedlněn jsa, do domu svého, a ne onen. Nebo každý, kdož se povyšuje, bude ponížen; a kdož se poníží, bude povýšen. (Evangelium podle Lukáše 18. kap.)

O celnících jsme tu již hovořili. I dnes k nám přichází jeden člen „celnického družstva“ a opět reprezentuje morální i mravní dno společnosti. Do chrámu však nejdříve napochodoval farizej v plné polní – v celé své honosnosti, v rouchu s hodně velkými střapci (které manifestovaly jeho kromobyčejnou zbožnost). A hrne si to přímo a bez okolků dopředu, co nejbliže k oltáři – na střed chrámu. Přece se on, důstojná a ctěná osoba v izraelské společnosti, nebude modlit někde v koutě. Do středu chrámu si stoupne, pěkně dopředu.

Jeho pýcha byla taková, že toužil nejen po prvním místě mezi lidmi, ale dokonce i před Bohem. V modlitbě. A hned jde na to.

A ještě někdo je tu... Tam, vzadu. „Kde ten se tu vzal? Z jaké peleše lotrovské asi vylezl? No, nevadí, alespoň bude mít Hospodin srovnání...”

Dva hříšníci přicházejí do chrámu, aby se stanuli před Bohem. Jeden je možná hříšný více jiný méně. Jenže hříchy mají oba. Tudíž oba jsou před Bohem mrtví. Někoho zabijí mnoho hříchů, jiného zabijí třeba jen jeden hřích. Leč výsledek je stejný – duchovní smrt.

Malé přirovnání: když někoho přepadne vrah v temné uličce a zabije ho nožem, není podstatné, jestli ten nůž byla veliká a dlouhá kudla nebo to byl kapesní zavírací nožík. Výsledek je stejný bez ohledu na velikost vražedné zbraně – oběť je mrtvá. Nemůžeme říci, že po vykrvácení od rány malým nožem by byl nebožtík méně mrtvý než od rány velkou kudlou.

Tedy do chrámu vstupují dva hříšníci, dva duchovně mrtví lidé. V tom mezi nimi není podstatného rozdílu. Zásadní rozdíl však spočíval v tom, že jeden z nich viděl své hříchy a druhý ne.

Proč? Jak se ukazuje, tak prvotní pohled na oba hříšníky – srovnání, kdo z nich je větší hříšník a kdo menší, bylo nedokonalé. Celník měl mnoho zřejmých a všem známých hříchů, kdežto farizej byl počestným pánem, slyoucím zbožností a dodržováním Božích ustanovení. Jenže vedle viditelných hříchů a viditelných ctností, jsou tu ještě neviditelné hříchy a neviditelné ctnosti, které se zviditelnily až na chování obou lidí v chrámu. Ukazuje se, že celník vedle všech svých hrozných

a nechutných hříchů měl i veliké ctnosti: pokoru, pokání a zření své hříšnosti. Kdežto farizej měl vedle všech známých a všude chválených ctností byl ve spárech i jednoho velkého hříchu, vlastně nejhoršího hříchu, jaký člověk může mít: do jeho srdce zafala své drápy pýcha, což je hlavní satanský hřích, kvůli němuž byl stížen duchovní slepotou.

Jsou-li askeze a plnění všech Božích přikázání a kánonů provázeny pýchou, je taková „zbožnost“ ďáblu pro smích. Vždyť on sám nic nejí, nic nepije, nikdy nespí, jak řekl satan sv. Antoniovi, a vládnul mocí Bohem ustanoveného řádu celého kosmu – jen jediný hřích ho svrhl s nebe, takže sletěl jako blesk: pýcha. A jen pokorou je možné ďábla porazit, jak sv. Antonín prozradil.

Jinými slovy: můžeš dodržovat všechny kánonů otců, držet se starého juliánského kalendáře, mít všechny spisy svatých otců v malíčku, psát složitá teologická díla, nebo sloužit Božskou liturgií každý den a celý den – ní bohoslužebný kruh k tomu, modlit se 10.000 střeňných modliteb dennodenně, můžeš půstem vysušit tělo, prožít celý život na poušti, a nebo stavět nemocnice, rozdat svůj celý svůj majetek chudým, či konat misie, vydávat knihy... Můžeš se třeba přetrhnout ve své snaze o zbožnost, jenže nevykořeníš-li pýchu, ďábel se ti směje. A ty zůstáváš stále tím farizejem z dnešního evangelijního podobenství, který se mýjí s Božím ospravedlněním.

Máš-li totiž v sobě pýchu, pak všechny úkony a skutky zbožnosti tě nejen nepřibližují k Bohu, ale od Boha tě naopak vzdalují. Proto zůstává prvořadým úkolem duchov-

ního života „mikroskopem“ prohledávat svou duši a hledat tam bacily pýchy a nemilosrdně je dezinfikovat ponížením se a sebezapřením (jak by to tak podobně řekl starec Paisij Svatohorec). Je potřeba vyhledávat lepkavé šlahouny sebedůvěry, egoismu a dalších mutací pýchy, které se ovíjejí kolem duše člověka (a tak často se maskují jako zbožnost!), a sekat je, rvát je z kořenů odseknutím své vlastní vůle. To se však snadněji řekne, než učiní.

Zajímavá je otázka: kdo z těch dvou, o nichž dnešní evangelium vypráví, byl teolog? „Lidé v Jerusalemě by odpověděli bez pochybností: „Farizej, to je přece učenec, který zná Bibli a všechna Boží a otcovská přikázání.“ Ježíš však odvětil na tuto otázku přímo a jednoznačně: celník. Zdali se Kristus Pán vyjádřil **o celníkovi jako o teologovi?** Samozřejmě! A právě o tom hovořil v poslední větě našeho evangelijního podobenství: „... odcházel (celník) z chrámu ospravedlněn.“ Co to znamená v tehdejší jazyce? Ospravedlnit znamená učinit znovu spravedlivým, očistit se od poskvrny. A co jiného je teologie než uzdravení a očistění srdce, aby vidělo – a tudíž poznalo – Boha?! A co je předpokladem toho duchovního zření, aby vidělo Boha? Vidět nejprve své hříchy. Ten kající, v prsa se bijící celník, by měl být vzorem všech teologů.

Jak jsme už pravili, **ze srdce očištěného pokáním pramení bohopsnění.** Bohopsnění čerpá Církev z evangelia a svatých Tajin, víry, modlitby a duchovního života. To je jediné pravé bohopsnění, které neustále žije (nezávisle na knihách) v duchovním

životě Církve. Jak kdysi pravil starc Siluan šokovanému západnímu profesorovi: „Kdyby církev přišla o všechny své knihy, tady na Athosu žijí mniši, kteří by to mohli všechno napsat znovu (myslí tím: dle své vlastní duchovní zkušenosti). Dnes nic nepíšíou, protože to, co je potřeba, je už napsané.“ Jiní otcové říkali, že všechna díla svatých Otců byla napsána jen proto, že nedokážeme správně číst a přijímat Evangelium, a tak ho Otcové svými díly vykládají.

Skutečná čili pravá teologie je tudíž srostlá s duchovním poznáním Boha, které se děje v Církvi za účasti svatých Tajin skrze víru, modlitbu, přísnou mravnost, askezi, a hlavně v neustálém prohlubování pokory a v hlubokém pokání, které má sílu rozbít lidské ego. Takový teolog je plně oprávněn promlouvat o Bohu. Není to samozvanec, ale je samotným Bohem pověřen, aby o něm učil, resp. prorokoval.

O těch „učitelích zákona“ a farizejích platí slovo Boží pravíc: „Ti proroci mým jménem prorokují lži,“ řekl Hospodin. „Já jsem je neposlal, nic jsem jim nesvěřil ani jsem s nimi nemluvil. Prorokují vám lživá vidění, nicotné věštby a vymyšlené podvody.“ (Jerem 14,14) „Neposlal jsem ty proroky, a přesto běží; nemluvil jsem k nim, a přesto prorokují.“ (Jerem 23,21)

Pro nás musí být pravá teologie bohopením – cestou ke zbožštění (theosis). Poznej Boha, a pak teprve o něm mluv. Někteří teologové různých církví ve světě občas vzbuzují dojem, jako by byli přesvědčeni, že budou-li o Bohu co nejvíce hovořit, pak ho tím skutečně poznají.

Celník neměl dobré skutky, ale měl pokání. Ve své modlitbě hovořil pravdu o sobě. Farizej neměl pokání a svou pyšnou modlitbou vlastně lhal přímo Bohu. **„Říkáme-li, že jsme bez hříchu, klameme sami sebe a pravda v nás není.** Jestliže doznáváme své hříchy, on je tak věrný a spravedlivý, že nám hříchy odpouští a očišťuje nás od každé nepravosti. Říkáme-li, že jsme nezhřešili, děláme z něho lháře a jeho slovo v nás není.“

(1. Janův 1,8–10)

Plnění přikázání Zákona neznamená v Božích očích nic, pokud člověk nemá lásku k lidem. Farizeovi scházela právě tato láska. Chlubí se, co všechno činí, a jsou to dobré skutky a Bůh zajisté s milostí hledí na to, když se někdo snaží modlit, činit dobré skutky a plnit všechna přikázání. Takže farizeovo chlubení nejsou planá slova. Avšak jeho slova „děkuji ti, Bože, že nejsem jako jiní lidé... nebo jako tamten celník“, svědčí o tom, že

nemá to hlavní, co před Bohem důležité, – lásku. Bez lásky dokonce i k padlému bližnímu nemají všechny tvé ctnosti a dobré skutky žádný význam. Absence lásky zničí všechny dosažené ctnosti. Když do sudu s medem spadne něco nečistého, je celý sud plný medu k vyhození.

Připomeneme si slova ap. Pavla: „Kdybych měl dar prorocství, rozuměl všem tajemstvím a obsáhl všechno poznání, ano kdybych měl tak velikou víru, že bych hory přenášel, ale lásku bych neměl, nic nejsem. A kdybych rozdál všechno, co mám, ano kdybych vydal sám sebe k upálení, ale lásku bych neměl, nic mi to neprospěje.“ (1. Kor 13,1n)

I kdybychom oběhli celou zeměkouli s hlásáním evangelia, kdybychom se postili jako dávní otcové na poušti, i kdybychom přečetli celý žaltář každý týden, modlili se všechny akathisty, nemáme-li lásku, nepřiblíží nás to k Bohu.

Farizej si neuvědomoval svůj hřích, svou duchovní nemoc, a proto **se domníval, že nepotřebuje duchovní uzdravení**. To je ten zásadní rozdíl od celníka. Proto se celník nikoliv farizej stal předobrazem křesťana. Vždyť Bůh praví: nepotřebují zdraví lékaře, nýbrž nemocní. Tím se dostáváme k terapeutickému principu křesťanství. Biskup Hierotheos z Navpaktu vskutku výstižně píše: **„Věřit v Boha bez podstoupení léčení v Kristu není vůbec víra.“** A dále píše: »...práce církve je terapeutická. Snaží se uzdravit lidské nemoci, zvláště nemoci duše, které ji souží. Toto je základní učení Nového zákona a církevních Otců...

Jde o **léčení hříšníka čili „člověka s du-**

chovní dysfunkcí osobnosti“. A nejde tu o psychologické (či psychiatrické) pojetí osobnosti, ale o uzdravování kořenů osobnosti, které leží mimo dosah psychologických či psychiatrických nástrojů a metod.

»Patristická tradice není ani sociální filozofií ani morálním systémem a není ani souborem náboženských dogmat: je to terapeutická metoda.« Činnost mysli, která vytváří modlitbu v srdci, je jakýmsi fyziologickým orgánem, který mají všichni a který potřebuje uzdravit. »Ani filozofie ani žádná ze známých přírodních či společenských věd není schopna vyléčit tento orgán. To může být provedeno pouze způsobem života dle „nuptického“ a asketického učení otců. Proto ti, kteří nejsou léčeni, nemají obvykle ponětí o existenci takového orgánu.« (Píše J. Romanides citovaný vl. Hierotheosem, který hned pokračuje:)

»Takže v církvi jsme rozděleni na nemocné, kteří podstupují uzdravující terapii, a na ty, – svaté – kteří už byli vyléčeni. Otcové nerozdělují lidi na morální a nemorální nebo dobré a špatné na základě morálních zákonů. Toto dělení je povrchní. V hloubi je lidstvo nemocné na duši a dělí se, na ty, kteří jsou léčeni, a ty, kteří jsou vyléčeni. Všichni, kteří nejsou ve stavu osvětlení duše, jsou nemocní na duši... Není to jen dobrá vůle, dobré rozhodnutí, morální praxe a náboženská úcta k pravoslavné tradici, co činí pravoslavného pravoslavným, ale očišťování, osvětlení a zbožštění.

Provádět člověka stádií léčení je cílem života Církve a přijímání svatých Tajin, jak o tom svědčí liturgické texty. **«Celník i fari-**

zej – oba mají nemocnou duši. Z Božího hlediska oba jsou hříšní. Bůh však vidí rozdíl mezi nimi: první je připraven k léčení, druhý nikoliv.

Z toho, co bylo doposud řečeno, je jasné, že křesťanství je především terapie a metoda léčení. Totéž by mělo být řečeno o teologii: není to filozofie, ale hlavně terapeutický kurz. **Jenom ti, kteří byli uzdraveni a dosáhli společenství s Bohem, jsou theology**, a jen oni sami mohou ukázat křesťanům pravou cestu, po níž lze dosáhnout 'místa' vyléčení. Takže teologie je obojí: jak výsledek, tak i metoda léčby.«

V pateriku se nám zachovalo něco z moudrosti otců egyptské pouště: **Někdo jednou přispěchal ke starci a vzrušeně hlásil: „Někteří říkají, že vidí anděly!“ ale starzec suše odvětil: „Blážený je ten, kdo vždycky vidí své hříchy.“**

Jenže je tu ještě něco. Hřích má jednu hroznou vlastnost: **oslepuje oči srdce** a ty se pak stávají slepé – a to především ke svému hříchu. Jakoby hřích měl nějakou sebemasovací vlastnost, aby nebyl viditelný.

Když Adam s Evou porušili Boží příkaz – tam pod tím stromem v ráji – tak se jim otevřely oči a zjistili, že jsou nazí. Co to znamená „otevřely se jim oči“? Ve skutečnosti se tím míní, že v ten moment oslepli. Ztratili duchovní zření. Viděli už pouze to, co je vnější. Zároveň je opustila blahodať, která je zahalovala. A ztratili nevinnost, která vylučuje stud.

A jak se to ihned projevilo? **Oslepli vůči hříchu** – najednou nechápali, čeho se dopustili. Neviděli pak už svůj hřích. Ztratili schopnost pokání. Začali vinu svalovat na

sebe vzájemně, čili ztratili lásku. Když se jich Bůh tázal – formuloval svou otázku jako výzvu k pokání: „Adame, kde jsi?“ (tj. podívej, kam ses to dostal). Když to Adam nepochopil, táže se znovu: „Nejedl jsi snad z toho stromu...?“ Jak přirozené pro upřímnou a čistou duši by bylo odpovědět: „Je to tak. Odpusť. Provinil jsem se, ale stále tě miluji a chci to napravit.“ Leč to už Adama ani nenapadne. Jeho mysl už pracuje jinak – nikoliv svobodně, ale podle zákona hříchu. Místo toho tedy sehraji s Evou trapnou a nedůstojnou scénku – Adam ukazuje na Evu: „To ona za to může.“ Eva: „To had to způsobil.“ Ztratili schopnost pokání a odvahu přijmout odpovědnost za své činy. Ospravedlňovali sami sebe a stali se slepými k své nemoci. Tím podali Bohu důkaz, že se infekce hříchu už prožrala do jejich srdce, až do samotné podstaty, přirozenosti člověka. Tehdy se zrodilo farizejství.

Farizej v dnešním evangeliu měl všechny důvody být se sebou spokojen. V rámci své zbožnosti plnil, co měl. Jeho problém tkví v tom, že jeho zbožnost byla iluzí, sebeklamem, jeho osobní náboženství bylo falešné. Otcem, k němuž se modlil, nebyl ve skutečnosti Otec nebeský, ale ďábel. (*Jan 8,41–44*)

Farizej nepochopil, že zákon je tu pro to, aby člověka usvědčil a přivedl ho k poznání své slabosti a k pokání. (*Řím 3,19–20*) Veškeré předpisy a ustanovení měl v malíku. Jenže nic nepochopil. To vidíme i dnes. Občas se setkáš s člověkem, který toho zná tolik z teologie, biblistiky, patristiky, dogmatiky, překládá a publikuje výroky starců... A na jednu přijde zkouška a ukáže se, že z toho

všeho nepochopil vůbec nic. A všechnu moudrost svatých otců začne používat jen k tomu, aby ospravedlnil svůj hřích.

Starec Paisij athonský školské teology často kritizoval. Jednou o nich pravil: „Naučili se díla svatých Otců, ale při tom nezískali jejich ducha.“ Tím se jistě nestaví proti teologickým školám, ale vybízí všechny, aby se stali pravými teology – kteří vidí Boha. Pradávný prorok Mojžíš si přál, aby všichni jeho lidé byli proroky, (*Num11,29*) my bychom si měli přát, abychom všichni byli teology.

Je to stále působící **pokoušení – uhnout před skutečným duchovním životem**, který je tím krvavým řezem do srdce člověka, když odřezává, co je shnilé. Být křesťanem to je radost a bolest. Jeden z možných způsobů úniku před tou bolestí, která je spojena s křížem Kristovým, je dědictvím toho dnešního farizeje: náboženství si představit jako (delší či kratší) soupis předpisů, jejichž naplněním vzniká věřícímu nárok na nálepku: „Bůh je se mnou spokojen, jsem dobrým služebníkem Božím.“

Farizej se modlil: „Bože, děkuji ti...“ Co je na tom špatně? Vždyť i my často při bohoslužbách děkujeme. Sv. Theofan Zatvornik praví, že »bohumilé díky jsou naplněny pokáním. Bez pokání je však dokonce i děkování Bohu nasyceno skrytou sebechválou, což se jasně projevilo na dalších slovech farizeje: „Děkuji ti, že plním, co mám plnit,“ a nebo skrytým odsuzováním druhých lidí: „Děkuji ti, že nejsem jako ten celník.“«

Poučení: dobré skutky, půst a modlitba jsou obojetné. Mohou přibližovat k Bohu, ale mohou i od Boha vzdalovat. Pokud nás půst,

všemožná askeze a modlitební úsilí nevyučí v lásce a pokoře, pak nám duchovně škodí. Farizejství kvete v každé době, a rozkvétá všemi barvami i dnes mezi křesťany.

Správná modlitba je vždycky kající modlitba. „Pokání člověka to je Boží svátek,“ říkal sv. Efrém Syrský. „Odměna se dává za pokoru a nikoliv za námahu.“ Ne za půst, ne za množství modliteb, ne za skutky. Leč tomu, kdo se poníží a kaje se. Ne tomu, kdo se snaží, aby vypadal zbožně, ale tomu, kdo opravdu vidí svou nepatrnost kvůli svým hříchům. Kdo uvidí, do jaké hlubiny ho stáhnul hřích, pochopí, že hlouběji se už nemůže dostat. Klíčem k velikosti člověka je pokání, stejně jako se v tajemství Kristovy pokory ukázala krása a dokonalost Boží lásky.

Do jaké míry jsi v duši blíže k Bohu, do té míry vnímáš velikost svého hříchu. Jan Křtitel (o němž se v Písmu píše, že je největším z lidí) se považoval za nehodného, aby Pánu Ježíši jen rozvázal řemínek na jeho obuvi. Když se prorok Isaiáš ocitl v Boží přítomnosti a viděl Boha sedícího na trůnu, pocítil svou hříšnost: „Běda mě! Zahynul jsem! Jsem člověk nečistých úst...“ Když se apoštolu Petrovi zjevila Ježíšova Božská síla skrze zázračný rybolov pravil: „Odejdi ode mne, Pane, jsem hříšný člověk.“ Kvůli blízkosti Bohu se apoštol Pavel prohlásil za prvního (tj. největšího) ze všech hříšníků (jeho slova opakuje vždy před svatým přijímáním; běda nám, opakuje-li je pouze ústy a ne v srdci).

Dovětek

Žijeme ve světě, kde stále slábne vnímání hříchu. Žijeme ve společnosti, která brzy „nebude znát pojem hříchu“ a jedinou její

starostí bude zajistit, aby hřích byl bezpečný. Hřích dnes už skoro nikoho netrápí, jediné, co lidi znepokojuje, jsou následky hřichu: nemoci, přírodní katastrofy, války, vnitřní prázdnota a zoufalství. Dokud budeme všechny síly vynakládat jen na to, jak překonat následky hřichu, ale hřích budeme pokrývat, dokud nepřineseme Bohu pokoru a pokání, budou následky hřichu činit náš život více a více nešťastným.

Stále rychlejší upadání do otupělosti vůči hřichu je alarmující. Lidé ztrácejí citlivost ke hřichu. Např. dávný hřích smilstva dnes většina lidí nahlíží spíše jako projev lásky a svobody. Vlastně to pak už není vůbec žádný hřích, ale spíše ctnost. A tak je to se všemi ostatními hříchy desatera. Hřích je veleben jako právo nebo dokonce jako ctnost. „Hřích přišel do módy.“ (*Paisij Svatohorec*) Společnost už nezná nemravnost, je to prostě pouhá jinakost či alternativa. A neúcta k jinakosti zavání netolerantností, a vůči ní je společnost vysoce citlivá – netolerantnost k jinakosti je pro současníky bez diskuzí pokleskem, resp. špatností či zločinem.

Když křesťanství hovoří o hřichu, tak nejen kárá, ale především zvěstuje cestu k odpuštění a očistění od poskvrny. Nejsme tu, abychom lidi soudili a odsuzovali (jako ten farizej), ale abychom usvědčením hřichu diagnostikovali nemoc světa a nesli lidem evangelium o odpuštění hříchů jako lék na všechny nemoci.

Svatí otcové říkají, že člověk nevidí ani tisícinu zla, které je ve světě, a nevidí ani tisícinu Boží lásky ke světu. Není potřeba zoufat nad zlem světa. Hřích nikdy nebude silnější než Boží milosrdenství. A čím více bude triumfovat zlo, tím mocněji bude působit Boží Duch. „Když se rozmnoží hřích, rozhojní se blahodat.“ (*Řím 5,20*)

Ještě nikdy se svatí nemodlili za lidstvo tak mnoho, jako dnes, pravil v 90. letech sv. Paisij. Možná, že ještě nikdy nebyla v církvi vidět síla Kristova tak, jako dnes. Právě nyní jsou voláni kající hříšníci, aby vešli ve slávu, protože se přiblížilo Království Nebeské.

(*Ambon, výběr z článku z r. 2008*)

Návrat domů z velké dálky

Neděle o marnotratném synu

Za onoho času pravil Pán toto podobenství:

Člověk jeden měl dva syny. Z nichž mladší řekl otci: Otče, dej mi díl majetku, kterýž na mne připadá. I rozdělil jim majetek.

A po nemnohých dnech, shromáždív všecko mladší ten syn, odšel do daleké krajiny, a tam rozmrhal statek

svůj, byv prostopášně živ. A když všecko utratil, stal se hlad veliký v krajině té, a on počal nouzi trpěti.

I šed, přidržel se jednoho měščenína krajiny té; a on jej poslal na pole své, aby pásł vepře. I žádal nasytiti břicho své lusky, které svině jedly, ale žádný nedával jemu. Tu šel do sebe, řekl: Jak mnozí námezdníci

u otce mého hojnost mají chleba, a já hladem mru!
 Vstana, půjdu k otci svému, a díím jemu: Otče, zhřešil
 jsem proti nebi a před tebou, a nejsem hoden více
 slouti synem tvým. Učiň mne jako jednoho z námez-
 dníků svých. I vstav, šel k otci svému. A když ještě opo-
 dál byl, užířel jej otec jeho, a milosrdenstvím byv hnut,
 přiběhl, padl na šíji jeho, a políbil ho. I řekl jemu syn:
 Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou, a nejsem
 hoden více slouti synem tvým. I řekl otec služebníkům
 svým: Přineste to roucho první, a oblecte jej, a dejte
 prsten na ruku jeho a obuv na nohy. A přivedouce to
 tele tučné, zabijte je, a hodujte, budme veselí.
 Nebo tento syn můj byl umřel, a zase ožil; byl zahynul,
 a nalezen jest. I počali veselí býti.
 Byl pak syn jeho starší na poli. A jda, když se při-
 bližoval k domu, uslyšel zpívání a hluk veselících se.
 I povolav jednoho z služebníků, otázal se, co by to
 bylo. A on řekl jemu: Bratr tvůj přišel, i zabil otec tvůj
 tučné tele, že ho zdravého přijal.
 I rozněval se, a nechtěl tam jíti. Otec pak jeho vyšel,
 prosil ho. A on odpověděl, řekl otci: Aj, tolik let
 sloužím tobě, a nikdy jsem přikázání tvého nepřestou-
 pil, a však nikdy jsi mi nedal kozelce, abych s přátely
 svými vesel pobyl.
 Ale když syn tvůj tento, kterýž prožral majetek tvůj
 s nevěstkami, přišel, zabils jemu to tele tučné.
 A on řekl jemu: Synu, ty vždycky se mnou jsi, a všechny
 věci mé jsou tvé. Ale veseliti a radovati se náleželo.
 Nebo bratr tvůj tento byl umřel, a zase ožil; zahynul
 byl, a nalezen jest. (Lukáš 15. kap.)

První obraz podobenství: základní roz-
 vržení reálií příběhu a představení postav.
 Především je tu otec a jeho mladší syn. V prv-
 ním dějství si mladší syn vyžádá svůj dědický
 podíl. Podle biblického ustanovení měl právo
 na třetinu majetku. (*Deut 21, 17*) Otec vystu-
 puje podivuhodně tiše a nepokouší se ovliv-
 nit vývoj událostí, i když mu musí být jasné,
 co má mladší syn asi za lubem. Rozdělí maje-
 tek, odevzdá třetinu, a podle očekávání se za
 pár dní po mladším synu slehne zem.

Je jasné, že je to příběh nikoliv o lidském
 otci, ale o Bohu. Tak, jak Ježíš vypráví, nejed-
 ná žádný pozemský otec. Tak jedná Bůh.
 Mladší syn – ten se zase chová „lidsky“ až
 moc. Je tak přirozený, až to bolí. Je to – zcela
 průhledně – obraz hříšného člověka. **Vyprá-
 ví se zde tedy o vztahu Boha a člověka.** Nej-
 starší téma lidských dějin a stále téma nad
 jiné aktuální.

Syn s otcem se neporadí, prvořadým
 pro něho je využít majetku, který dostává,
 aniž by se musel přičinit, k svému osamostat-
 nění. A jak si představuje tuto šťastnou svo-
 bodu, je zjevné hned z následujících slov
 podobenství.

Odchází do vzdálené země. Ježíšovým
 posluchačům se zřejmě vybavilo Řecko, Itá-
 lie, severní Afrika či Babylónie. Zatímco
 v Palestině žilo v době Ježíšově asi půl milió-
 nu židů, čtyři milióny dalších žily v cizině.
 Takže samotný fakt odchodu žida někam do
 zahraničí nezněl nikterak nepřirozeně či
 skandálně. V Ježíšově vyprávění však není
 důležitá geografická lokalizace ani zeměpis-
 ná vzdálenost. Odchod syna někam daleko je
 obrazem vzdálenosti vnitřní. **Jde tu o vzdá-
 lenost lidského srdce od svého Stvořitele.**
 Není podstatné, kde bydlel, ale „kam se to
 dostal“ – do jakého vnitřního stavu, co stalo
 s duší člověka, který opustil Boha. (Vzpomí-
 náte si: „Adame, kde jsi?“) Možná bychom
 mohli říci, že právě ta „touha dělat si, co chci,
 co se mi zlíbí“ – to je právě ta vzdálená kraji-
 na, to je ten odchod někam daleko pryč z do-
 mova, ztracení se kdesi v širavách
 neklidného moře života...

Řecké slovo použité zde pro nevázaný

život se prý vyskytuje v celém Novém zákoně jenom zde – znamená něco ve smyslu: rozhozovat peníze s podobnými kumpány. Naznačuje se zde tedy nějaké spolčení s jakýmsi soudruhy, čili upadnutí do špatné společnosti. Je to taková parta z mokré čtvrti. Na jinotajné úrovni výkladu evangelia se tím vcelku srozumitelně naznačuje společenství s demony, kteří se radostně ujmají každého, kdo zatouží „osvobodit se a provádět jen to, co se mu zlíbí“. Totéž platí pro slova o prohýření majetku „s nevěstkami“.

Lze to říci i takto lidovou mluvou: Nakonec, když ten mrzký neřád všechno prohejří, dojdou mu peníze, a jeho ničemní kumpáni prásknou do bot, čili ztratí se jak pára nad

hrncem. A on? Ztratí čest, postavení, dobré jméno a nakonec i svobodu. Je z něj troska. Vzlet k samostatnosti a volnosti končí osamoceným volným pádem a tvrdým dopadem přímo „na ústa“. Pak už vlastně ani nežije, ale jen živoří, přežívá bídě.

Zajímavá je v příběhu okolnost dalších komplikací. Jakoby nestačil celý ten mravní a morální pád, ještě ke všemu do krajiny **přichází neúroda a hlad**. Zřejmě je to obraz prokletí, které na sebe ten nešťastník uvalil – stejně jako půda prokletá kvůli Adamově hříchu začala rodit trní a bodláčí, tak i tato neúroda v té cizině (čili tak daleko od otce) je jakýmsi zhmotněním duchovního stavu padlého člověka. V této situaci je člověku určeno vypít kalich hořkosti až do dna a chopit se čehokoliv, jen aby přežil. Aby Pán Ježíš co nejvýrazněji vykreslil tu morální propast, do níž syn v jeho vyprávění klesl, používá obraz všem naslouchajícím židům srozumitelný a lehce čitelný jako zpodobení skutečné morální tragédie a morální pád do nejsmradlavějšího bahna, kam jen žid může klesnout: **syn se nechal zaměstnat u pohana** (narážka na celníky) **a nejenže pro něj pracoval, on dokonce pásł vepře** – zvíře nečisté. To je u židů povolání nejpohrdanější a zatracované. Talmud píše: „Proklet je muž, který pečuje o vepře, a proklet je muž, který učí svého syna řecké moudrosti.“ Tedy po marnivém životě přidává onen syn k mravnímu pádu ještě náboženskou apostasi – odpadnutí od víry otců: má živobytí z péče o nečistá zvířata. No prostě – hnus. Takhle to tehdejší posluchači jistotně vnímali.

Kdyby Ježíš na tomto místě své vyprávění

zakončil slovy: „Pak přišel mor a syn ten zahynul bídně,“ a nebo ještě lépe: „Blesk z nebe uhodil, a syna toho nezbedného na popel spálil,“ posluchače by tím asi nepřekvapil a nejspíše by se dočkal reakcí vesměs souhlasných. Jenže Kristus Pán pokračuje dál. Chce zjevit, že i z té nejsmrutější bažiny lidských osudů vede cesta ven, a nejenom ven, jak se ukáže posléze.

Staré židovské přísloví prý říká: „Až když musí žid chroupat lusky, pak se teprve začne kát.“

Mladší syn si vzal třetinu majetku. Maně nás napadne podobnost s událostí na začátku dějin, kdy ďábel padl s nebe a třetina andělů s ním. Může nám to připomenout, že nikdo z celé padlé sféry Božího stvoření by nebyl odmítnut, kdyby se vydal na cestu zpět.

Démoni to však nikdy neučiní. Z rozumných bytostí této naší padlé podnebeské sféry má už jen člověk schopnost pokání a návratu. A tím možnost v průběhu celého pozemského života rozhodnout o svém věčném osudu.

Marnotratný syn se tedy nakonec stal pasákem prasat. Je to výstižné zpodobení jeho duchovního stavu, do něhož upadnul, když odešel od otce. Prase je nečisté zvíře, v duchovní řeči je toto zvířátko obrazem tělesných vášní: břichopasnosti, opilství, smilstva, válení se v špinavém kalu hříchů apod.

Když ho tento způsob života dostane až na dno, tehdy se rozvzpomene na otcův dům a zatouží po něm. (Jak často si lidé uvědomí hodnotu toho, co mají, až když o to přijdou.)

Netouží už po své ztracené hodnotě v tomto světlém domě, chce tam být kýmkoliv, třeba tím posledním, jen se tam znovu dostat!

Toto místo Kristova podobenství není jen vypravěčským přechodem, svorníkem, který má spojovat dva obrazy příběhu. Nikoliv, to „rozpomenutí se“ koresponduje se skutečností, že **lidstvo má jakousi tajemnou duchovní paměť**. Kdesi v hlubinách každého lidského srdce je zasunutá, zaprášená **vzpomínka na dávný ráj**. Vzpomínka, která se občas neartikulovaně, matně zatřpytí někde ve spodních proudech našeho vědomí, jako lesklý kamínek v hlubinách. Je to společná paměť lidstva, každý z nás ji v sobě nosíme. Právě jiskřička této vzpomínky na prvotní ráj je pro lidi často jediným světlem v temnotě těžkého či zamotaného nebo nepovedeného života. Je to ona v hlubinách lidského nitra utkvělá památka na slova Hospodina, pronesená v pradávném dávnou na prahu pohnutých lidských dějin, o slíbeném příchodu Spasitele. Ona způsobí, že lidé, když zaslechnou vyprávění o Ježíši Kristu, náhle z ničehož nic vědí, že je to pravda. A síla této paměti uložené na dně lidské duše bývá prvotním impulzem k tomu, aby se člověk vydal na cestu. Kam? No přece domů. K Otci nebeskému.

I tohoto **nezdárného syna zachránila před pádem do nicoty vzpomínka na dům, kde všichni byli zahrnuti láskou otce**, kde byl rád a dostatek všeho pro všechny. Kde nezáleželo na tom, na jakém hierarchickém stupni stojíš, ale důležité je, že jsi tam. (Obraz Božího království a zde na zemi obraz církve.)

Cesta zpátky k otci z daleké země – to je nejen podobenstvím pokání, ale i duchovního života, duchovní cesty. Motorem, který nás pohání v duchovním životě, je poznání vlastní bídy a naprosté své zkaženosti. Zní to hrozně, ale jenom když si otevřeme pohled na svůj skutečný vnitřní stav, zchátralost duše a naprostý rozklad samotných základů naší bytosti, pochopíme, proč potřebujeme Krista a k čemu ho potřebujeme. V tu chvíli nám v jediném záblesku poznání dojde, že **bez Krista jsme ztraceni**. A to je zasvěcení, iniciace do skutečného duchovního života.

Tomuto klíčovému bodu duchovního života věnují starci a duchovní otcové velikou pozornost. Dokud člověk neprožije tuto otřesnou zkušenost, která se svým způsobem blíží jakési částečné smrti, děje se jeho duchovní život jen na mělčině, v jakémsi morálním rozštěpu osobnosti: část našeho nitra by chtěla ráj a druhá část by chtěla blaho tohoto světa. Dotknout se smrti svého ega je zkušenost, ze které člověk už nikdy nevyjde takovým, jakým byl před tím. Kristus pravil: „Jeď na hlubinu.“

Starci říkají, že takového člověka poznáš podle očí. Jak se zdá, dokonce to lze částečně zachytit i objektivem. Všiml jsem si toho i na některých fotografiích starců – ten pohled jakoby z věčnosti. Vidno, že pro tohoto člověka je tento svět mrtvý. Zvláštní bezvýraznost, která zrcadlí nezaújatost ničím z tohoto světa, a zároveň tolik soucitu a nevypravitelné dobroty.

Nevím, jestli je na tomhle světě něco krásnějšího než pohledět do očí svatému blahodátnému starci; člověk by už do konce

života nechtěl hledět na nic jiného... Kde jinde než u starce lze pochopit, jak je možno si zamilovat věčnost?

Pak snadno pochopíš, že každá myšlenka člověka je zkažená od samých svých kořenů, že celé nitro člověka je otráveno jedem vášně a hříchu. Zdá se to být strašné, ale když ztratíš všechnu důvěru v sebe, je to velice osvobozující. Najednou jsi volný jako pták. Všechny horizonty jsou ti otevřené. To je cesta k pravé svobodě. Bohužel **lidé tak často chápou svobodu jako svobodu k hříchu**. První myšlenka na to, že ty přece něco jsi a něco znamenáš, ti však okamžitě přiváže na nohu kouli těžkou jako cent.

Tohle osvobození zažil marnotratný syn, když si zrekapituloval, jak dopadl. Opustil ta prasata (v jinotajné řeči evangelia obraz zřeknutí se tělesných vášní) a vydal se na cestu zpět, domů.

Ježíš o momentu, kdy syn kladl nohu na duchovní cestu, hovoří slovy: „Šel do sebe.“ Dopusavad totiž kráčel „od sebe“. Opustit Boha znamená vzdálit se sobě samému, a potažmo i jiným lidem. Kdyby všichni lidé „šli do sebe“, přiblíží se sobě navzájem. Návrat k Bohu je cesta k jednotě. To je idea, která leží v podstatě jednoty Církve.

Vrátil se k sobě, stal se znovu sám sebou. Pravé pokání znamená – jak naznačuje řecké slovo pro pokání (metanoia: změna smýšlení): obrátit se, změnit mysl. Především obrátit svou mysl do sebe, do srdce.

Přichází s pokorou – čili s odhodláním zůstat bez poct, na nejnižším hierarchickém stupni v otcově domě. Nevadí! Hlavně, že

Ježíš Kristus nás přijímá skrze pokání jako své milované syny, kteří zahynuli a opět ožili.

bude opět u otce. Vybavuje se výrok z posvátné tradice, který je sice formálně absurdní, ale přesto výmluvný: „Kriste, s tebou je i v pekle ráj.“

Poslední dějství, kterým se z příběhu dnešního evangelia budeme zabývat, je obraz **otce, který v dáli spatřil vracejícího se syna svého**.

Syn musel vypadat schlépce a zubožené jako oškubaná slepice. Co si otec asi mohl pomyslet? „Ti ho teda zřídili!“ nebo: „Ten ale dopadl.“ Ne, to si nemohl říkat. Myslím, že to nemohla být taková slova. Pokud bychom na chvíli zapomněli, že je v podobenství tím otcem míněn nebeský Otec, pak by-

chom pozemskému milujícímu otci mohli vložit do úst jako první slova, která šeptem pronesl, když v dáli viděl zbídačeného syna, jak se vleče zpět: „Díky Bohu!“

Velice nenápadně zde, na jemném detailu zmíněném o otci, prosívá něco o Bohu. Z vyprávění je zřejmé, že **otec vyhlížel syna**. Otec nejde za synem do cizí země, aby ho tahal z toho bahna, do kterého se nadšeně vrhl, a z propletence hříchů, do nichž se zapletl. Tento první krok na cestě zpět musí udělat syn zcela sám. Leč vyběhl mu naproti, když se syn vracel. Nebylo to pouhé trpné čekání, on vyhlížel. A nejen, že vyhlížel, věřil ve svého syna, věřil, že se vrátí. Nevyloučil ho ze své lásky. Je tu popisována jakási aktivita v neak-

tivitě, pohyb v nepohnutelnosti – Bůh kárá, ale neztrácuje, nechá na člověka dopadnout následky jeho zlých činů, ale při tom ho neopouští a nezavrhuje. **Nepoužije svou moc, aby znemožnil člověku dát se na špatnou cestu, ale používá své dobro a své milosrdenství, když se člověk chce vrátit.** To je důležitá zpráva o Bohu, který stále věří v člověka, doufá, že se vrátí. Proč doufá? Protože ho stále miluje.

Otec se zdvihá a běží mu naproti. Když Ježíš pravil tato slova podobenství, tak to ve skupině posluchačů muselo zašumět údivem. Kdo to kdy viděl? Tenkrát (a dnes je to podobně) byl pohled na utíkajícího starce považován za výjev směšný, prostě to bylo chování nedůstojné šedin. To se prostě nehodilo, aby stařec za někým běžel. A už vůbec ne za mladým člověkem! A za synem? Vyloučeno! A za tímhle prostopášníkem, který teď zrovna přilézá zpět s prosíkem? Absurdní! Obraz běžícího otce byl zřejmě pro Ježíšovy posluchače nejsilnějším a nejprekvapivějším výjevem tohoto podobenství.

Proti tomu, co pak následovalo, – čili omluva syna a hlavně otcovo přijetí a opětovné povýšení nevěrného syna – už nebylo nikterak ohromující, bylo to jen logickým pokračováním. Posluchači jistě vytušili, že po utíkajícím starci už mohou od vypravěče čekat prakticky cokoliv.

Jinak, ono samotné odpuštění, které otec prokazuje zhřešivšímu synu, nemuselo působit až tak překvapivě. Byl to jev, který se občas vyskytoval. Rodinná pouta bývala pevná. Co však Ježíšovy posluchače muselo zazrazit, byla absence trestu a podmínek odpuš-

tění. V běžném životě by si otec v takových případech stanovil podmínky udělení odpuštění; zde se však o ničem takovém nemluví. (Vzhledem k tomu, že se v tomto podobenství průhledně hovoří o Bohu a člověku, musela právě tato absence potrestání a podmínek hnout žlučí farizeům...)

Nu, a nyní už jsme dobrali ke koruně příběhu, kdy otec syna políbí (obnoví nejužší vztah), obejmě, a tím ho ve svém náručí pozdvihuje z jeho pokoření a z hlubin pádu – každopádně mu tím nedovoluje setrvat v ponížení; vrací synu insignie jeho ztraceného postavení: „Přineste to roucho první“ (tj. nejlepší, roucho připravené pro vzácné hosty), „dejte prsten na ruku jeho“ (prsten je symbolem navrácení moci, vlády, kterou má v domě otcově v té míře, jaká přísluší synu pána domu; služebníci vědí, že když jim ukazuje prst s prstenem: „tohle přines“ nebo „támhle jdi“, tak musejí poslechnout) a nechává ho obout (tím znovu potvrzuje, že v jeho domě nebude slouhou, bosí chodili otci). Slavnostní znovupřijetí je stvrzeno hostinou (můžeme v tom třeba spatřovat i vykonání zástupného obětování zvířete za hřích i Kristovu oběť za hříchy člověka).

Hluboce dojemný je slavnostní výrok otcův o svém synu: „Byl mrtev a zase ožil, byl ztracen a nalezen jest.“ Duchovně mrtvý a duchovně ztracený je opět zpět – opět žije. Na smrt je tu nahlíženo z perspektivy lidského nitra – **duše umře, když se vzdálí od Boha**, a ožije, když se k Bohu opět přiblíží.

Jinými slovy: je-li život v hříchu vlastně smrtí, pohřbením zaživa; **pak pokání je zmrtvýchvstáním hříšníka.**

Synovi se dostalo něčeho, nač nemohl ani pomyslet. „Co lidské oko nevidělo, ucho neslyšelo, co si ani neumíme představit, připravil Bůh těm, kteří ho milují,“ praví svatý apoštol Pavel.

A není to jednoduše jen návrat do původní stavu, obnovení bývalých věcí. Co syn ztratil a promrhal, na to už neměl právo. Dostává-li to přece, je to akt milosti a milost není totožná s návratem do původního postavení. Boží milost dává člověku blahodať. Je to dar. Nové stvoření! Církev učí, že Kristova spása nás nevrací do stavu Adama před pádem, nýbrž nás staví daleko výše – tam, kam se měl starý Adam dobrat, leč selhal. **Křesťanství vede člověka k tomu, čím se Adam měl stát.**

Dovětek

Dnešní čtení je taktéž útěchou pro rodiče, jejichž děti se vydaly na „zlou cestu“. Je potřeba neztrácet víru a modlit se za ně. Věřit jednak v sílu vše dobrého, co do dětí rodičové vložili, a hlavně věřit v lásku nebeského Otce, který je stále poblíž marnotratného nevěrníka a činí svou prozřetelností vše, aby se obrátil a byl zachráněn. Maminka blaženého Augustina (sv. Monika) byla hluboce nešťastná, že se její syn vydal na špatnou cestu. A protože její domlouvání ani prosby nic nezmohly, modlila se za svého syna a plakala za něho. Biskup jí jednou řekl: „Není možné, aby zahynul syn tolika slz!“ Augustin se později vskutku napravil, kál se do konce života.

(Z weblogu Ambon, 2008)

Úvaha nad proměnou Samaritánky

Povídka o jedné ženě a poledním setkání u studny

V jedné z nedělí paschální doby každoročně čteme zvláštní příběh ze 4. kapitoly Janova evangelia: (Pán Ježíš) přišel k samařskému městu jménem Sychar, v blízkosti pole, jež dal Jákob svému synu Josefovi; tam byla Jákobova studna. Ježíš, unaven cestou, usedl u té studny. Bylo kolem poledne.

Tu přichází samařská žena, aby načerpala vody. Ježíš jí řekne: „Dej mi pít!“

Jeho učedníci odešli před tím do města, aby nakoupili něco k jídlu.

Samařská žena mu odpoví: „Jak ty jako Žid, můžeš chtít ode mne, Samařanky, abych ti dala napít?“ Židé

se totiž se Samařany nestýkají.

Ježíš jí odpověděl: „Kdybys znala, co dává Bůh, a věděla, kdo ti říká, abys mu dala pít, požádala bys ty jeho, a on by ti dal vodu živou.“

Žena mu řekla: „Pane, ani vědro nemáš a studna je hluboká, kde tedy vezmeš tu živou vodu?“

Jsi snad větší než náš praotec Jákob, který nám tuto studnu dal? Sám z ní pil, stejně jako jeho synové i jeho stáda.“

Ježíš jí odpověděl: „Každý, kdo pije tuto vodu, bude mít opět žízeň

Kdo by se však napil vody, kterou mu dám já, nebude

žíznit navěky. Voda, kterou mu dám, stane se v něm pramenem, vyvěrajícím k životu věčnému.“

Ta žena mu řekla: „Pane, dej mi té vody, abych už nežíznila a nemusela už sem chodit pro vodu.“

Ježíš jí řekl: „Jdi, zavolej svého muže a přijď sem!“

Žena mu řekla: „Nemám muže.“ Nato jí řekl Ježíš:

„Správně jsi odpověděla, že nemáš muže.

Vždyť jsi měla pět mužů, a ten, kterého máš nyní, není tvůj muž. To jsi řekla pravdu.“

Žena mu řekla: „Pane, vidím, že jsi prorok.

Naši předkové uctívali Boha na této hoře, ale vy říkáte, že místo, na němž má být Bůh uctíván, je v Jeruzalémě!“

Ježíš jí odpoví: „Věř mi, ženo, že přichází hodina, kdy nebudete ctít Otce ani na této hoře ani v Jeruzalémě.

Vy uctíváte, co neznáte; my uctíváme, co známe, neboť spása je ze Židů.

Ale přichází hodina, ano již je tu, kdy ti, kteří Boha opravdově ctí, budou ho uctívat v Duchu a v pravdě.

A Otec si přeje, aby ho lidé takto ctili.

Bůh je Duch a ti, kdo ho uctívají, mají tak činit v Duchu a v pravdě.“

Žena mu řekla: „Vím, že přichází Mesiáš, zvaný Kristus. Ten až přijde, oznámí nám všechno.“

Ježíš jí řekl: „Já jsem to – ten, který k tobě mluvím.“

Vtom přišli jeho učedníci a divili se, že rozmlouvá s ženou. Nikdo však neřekl ‘nač se ptáš’ nebo ‘proč s ní mluvíš?’

Žena tam nechala svůj džbán a odešla do města a řekla lidem:

„Pojďte se podívat na člověka, který mi řekl všechno co jsem dělala. Není to snad Mesiáš?“

Vyšli tedy z města a šli k němu. (Jan 4,5-42)

Samaritánka je pravou temperamentní orientálkou. Můžeme se domnívat, že to je patrně žena vzpurná, pyšná, panovačná a vášnivá. Zřejmě bude její charakter na hony vzdálen našim obvyklým představám o ženské jemnosti, citlivosti, poslušnosti a pokoře. To není slabá žena, vzbuzující soucit a potřebu ochraňovat. Je to Ivce. Až setkání s Pánem v ní probudilo něco, co nebyla zvyklá ve svém srdci cítit a co možná ještě vůbec nepo-

znala. Z Ivce se mění na ovečku, která touží po tom, aby byla vedena Božským Pastýřem.

Nad zprávou evangelia o poledním setkání dvou osob bychom mohli začít fabulovat a pokusit se formou povídkové miniatury prokreslovat příběh na základě předpokládaného temperamentu této pozoruhodné ženy a jejího další osudu, který nakonec vedl k mučednickému svědectví o Kristu. Pokusíme se zvýraznit, jak Pán Ježíš pracuje s dušemi i těch nejzatvrzelejších duší. Nikdy nečiní násilí nad duší člověka. Jemně a delikátně se jí dotýká a směřuje ji k prohlédnutí.

Dialog mezi nimi se začíná rozehrávat za poledního žáru v Samaří. Ježíš s apoštoly se při svém putování ocitli na území národa, s nímž (z historických důvodů) nemají židé dobré vztahy – vlastně mezi nimi panuje napětí, nevráživost – je to stav „studené války“. Z náboženského hlediska je víra Samaritánů a jejich chrámový kult ve vztahu k Jerusalemu schismatem či herezí. Apoštolové odešli a Ježíš odpočívá u studny sám (někde opodál skryt ve stínu odpočíval i apoštol Jan). Není to obyčejná studna. Je to studnice starobylá, dalo by se říci posvátná – její historie se odvíjí od praotce Izraele Jákoba. A kromě jiného je to také studna hluboká – rukou vody nenabereš.

Ježíš odpočívá a čeká. Ví, že se tam má s někým setkat. A už ji vidí, jak přichází. Rozmrzelá ženská postava se v pravé poledne pod pálicím sluncem vleče k tomu místu. Nevypadá to, že by schůzka měla být příjemná.

Žena přichází ke studni pro vodu. Kráčí zamračeně. Není zrovna pozitivně naladěna, v jejím nitru asi bouří nevole nad tím, že voda

Žida poznal Samařan snadno podle střapců na jeho oděvu (střapce měly židovi připomínat Boží přikázání). V mysli nevraživé Samaritánky, zvláště v případě této hrdé a naježené ženy, se dává do zlověstného pohybu veškerá letitá národnostní nenávisť, která mezi nimi a židy panuje. Vzpomínka na všechna ponížení a ostudné zacházení, která musí Samaritán od žida snášet, je téměř součástí jejich

v jejím domě došla právě v poledne, a ona musí opustit stín svého příbytku a vypravit se zrovna za největšího vedra nabrat a dotáhnout domů další džber. Anebo se vypravila tak pozdě pro vodu, protože proběhla notnou část noci ve službě vášni. Anebo se nechce potkávat s jinými lidmi a poslouchat jejich komentáře o tom, kolik už měla mužů, a tak se vypravila v době, o níž věděla, že u studny bude sama.

Kvůli spalujícímu polednímu slunci je kolem studny prázdná, nikde ani živáčka. A přece – tamhle u studny někdo sedí. Kdo to asi může být? Není to žid? Je to žid! Hrozné. Židi námi opovrhují. Když se nás dotknou, očišťují se, jako by se dotkli nečistého pohana. Ve své pýše dokonce nepřijali naši nabídku pomoci s budováním chrámu. A při tom sloužíme stejnému Bohu jako oni. Naším praotcem je patriarcha Jákob – máme na to důkaz – jeho studnu, ze které pijeme stejně jako kdysi on.

národního sebeuvědomění. A teď tu sedí jeden z nich přímo u jejich(!) posvátné studny. „Ech, to je dneska den! Pod žhnoucím sluncem se musím tahat s vodou, a ještě ke všemu se při tom u naší(!) studny setkám s židem,“ mohla by se ta žena rozhořčovat.

Možná čeká od žida nějaké jedovaté poznámky; třeba jí řekne, aby si laskavě dávala pozor a nedotkla se ho ani lemlem svého roucha. Už má pro něj připravenou nějakou peprnou repliku. Třeba by mu mohla odseknout, ať jim nesedává u jejich studny. Jenže je překvapena – jak se tak chystá čerpat vodu z hlubin, žid ji požádá, aby mu dala napít. To nečekala. Evidentně ji to zarazilo. Každopádně tím není vyvedena ze svého pomstychtivého konceptu do té míry, aby zapomněla, že má teď možnost zúčtovat s tímto židem a skrze něj se trochu pomstít celému zlověstnému židovskému národu za všechna ta příkoří a neúcty, jimiž nespočítukrát její národ častoval. Zda mu dá či nedá napít, zatím

neřeší, ale místo toho se – nejspíš dosti jedovatým tónem – táže toho žida: „A jakpakto, že ty, když jsi žid, chceš napít ode mne, samaršské ženy?“ V podstatě se mu posmívá a třeba zažívá i slastný pocit triumfu: „Teď by ti byla i Samaritánka dobrá, když máš v tomhle úmorném vedru žízeň a potřebuješ se napít, co?“

Žid však říká nějaká záhadná slova o tom, že má přístup k nějaké vodě a má jí dokonce na rozdávání. To jí však připadá jako evidentní nesmysl: Asi už má žid z toho vedra úžeh... A tak pokračuje v otevřeném a drzém posmívání a táže se kousavě: „A jak by ses chtěl k té vodě asi tak dostat, když je studna hluboká a ty nemáš vědro, kterým by sis mohl vodičku z té hlubiny načerpat?“ A když už je v tom vítězném účtování s celosvětovým židovstvem, udělá hned narážku na oprávněnost původu Samaritánů, připomenouc, že studnu zbudoval jejich(!) praotec Jákob. Jako by chtěla touto kulhající logikou dokázat, že jedině ten, kdo má v držení Jákobovu studnu, slouží Jákobovu Bohu a je oprávněným dědicem praotců.

Zůstane nezodpovězenou otázkou, kam až se chtěla tato podrážděná žena ve svém vítězném tažení proti globálnímu židovstvu dostat, ale začalo být pravděpodobné, že mu napít prostě nedá. Nechá ho tam žíznit a odkrácí s triumfálním vzeřením spokojena sama se sebou. Není vyloučeno, že právě taková představa, jak by mohl vypadat ukončení poledního setkání s židem, jí začíná připadat nepřitažlivější.

Žid však kupodivu nevstupuje na pole náboženských ani národnostních sporů, ale

stáčí rozhovor jiným směrem, který (zvláště pod pálicím poledním sluncem) připadá Samaritánce dost zajímavý. „Komu já dám vodu, nebude žíznit navěky.“ Samaritánce se zablesklo v očích; řekněte sami, to nezní marně. Je to zřejmě nějaký mág nebo prorok, uvažuje žena, v jehož moci je způsobit, že už se sem nebude muset plahočit a tahat se s vodou. Možná řekne nějaké kouzlo nebo modlitbu, a ona už nebude nikdy trpět žízní. Nebo se – podobně jako onen dávný prorok – pomodlí nad tím džbánem, a pak z něj budou doma čerpat, aniž by v něm vody ubývalo.

Pán Ježíš ihned pochopil, že zájem, který v ní vzbudila jeho slova, nemíří tím správným směrem, neboť její myšlení se drží stále příliš při zemi. K odvrácení touhy po kouzlech a zázracích, a k probuzení pravé víry je potřeba něco jiného. Proto mění směr besedy: „Přiveď sem svého muže.“ „A jaj,“ záupí v duchu žena, „tohle není správné téma na hovor s prorokem.“ Když mu zalže, on to určitě pozná, a žádné kouzlo nebude. A když řekne pravdu, tak se rozhodně neocitne v nejlepším světle a z té neubývajících vody nebude také nic. A tak se žena, pro níž nebyla mravní čistota jejím typickým osobním rysem, pohotově uchyluje k úhybnému manévru. Nepříjemné věci „zapomene zmínit“, ale popravdě řekne jen: „Nemám muže.“ „Řekla jsem čistou pravdu,“ dumá žena, „tak mi nemůže nic vytknout.“ Teď napjatě čeká, jak to dopadne.

„Už jsi měla pět mužů.“ Došlo k nejhoršímu – je to skutečný prorok a ví, jakému způsobu života Samaritánka holduje. A takové věci, které ona dělá, proroci neschvalu-

ji. Tohle ví bezpečně. Teď se dostala do pěkné šlamastyky. On totiž ví o všech mužích, které už měla, a ještě jí to pěkně vytmavil: „Ten, se kterým teď žiješ, není tvůj muž.“ A s lehce ironickým úsměvem dodal: „To tedy vskutku říkáš čistou pravdu, když říkáš, že nemáš muže.“ Tak tohle dopadlo špatně, uvažuje žena, on dokonce ví, na co jsem myslela.

Žena neklidně a s nevolí sleduje, že se to setkání nevyvíjí dobře. Zaprvé, místo toho, aby si vychutnala, jak má žiznícího žida pěkně v hrsti, s jízlivostí svého ostrého jazyka mu trochu oplatila všechno úkorné, co její lid od židů zakoušel, a svémocně a nadřazeně rozhodla, jestli zástupce židovstva dostane či nedostane napít (přece bych mu určité dala vody, kolik by si přál), nějak se to všechno obrátilo proti ní a navrch tu má najednou on.

A zadruhé, téma jejího soukromého života, to není vůbec dobrý směr pro další debatu. Jak dobře chápe, její morální profil by mohl být považován za diskutabilní, někdo by její mravnost ohodnotil jako překérní či spornou a její životní styl za kontroverzní, a nebo použil ještě nepříjemnější výrazivo. Ne, tady nemá dostatečně pevnou pozici pro nějakou disputaci s prorokem.

Tak se rozhodne rázně utnout toto nešťastné téma a nevrle se vrací k osvědčenému nábožensko-politickému sporu, nad nímž se dá polemizovat od rána do večera a rozebírat to ze všech stran, aniž by se to dotýkalo jejich mravů či jiných příliš osobních záležitostí, do nichž konec konců nikomu nic není.

Tón její další repliky se však změnil. Vytratil se výsměch a panovačnost. Dokonce

i ta jízlivost a podrážděnost jakoby se vypařily. Pohotově využije židovu jasnozřivost, trochu lichometnicky uzná jeho prorocký dar a předstírá, že ji v životě nikdy nic nezajímalo víc, než náboženská pravda a otázky duchovního rázu. To by proroka mohlo odvést od předchozího námětu a zaměstnat ho vznešenějšími záležitostmi, než jsou její hříchy.

Prorok je našťastí milosrdný. Předstírá, že si jejího „úroku stranou“ nevšiml a debata (k nesmírné úlevě Samařanky) opět mění směr (po kolikáté už?) poté, co nadhodila otázku: „Naši předkové uctívali Boha na této hoře, ale vy říkáte, že místo, na němž má být Bůh uctíván, je v Jeruzalémě!?“

Jenže žid nepolemizuje se samaritánským náboženstvím. Sice potvrzuje židovskou pozici v tomto dávném sporu, ale zároveň za ním kreslí tlustou čáru a uzavírá jej do minulosti. Budoucnost, která právě začíná, bude o něčem jiném. Náboženskou ideologii obou sváříčích se stran má nahradit éra Ducha, zjevení Pravdy a upřímné nehašteřivé víry.

„Přichází hodina, ano, již je tu, kdy ti, kteří Boha opravdově ctí, budou ho uctívat v Duchu a v pravdě. A Otec si přeje, aby ho lidé takto ctili. Bůh je Duch a ti, kdo ho uctívají, mají tak činit v Duchu a v pravdě.“

To ženu zaujme. Zde ji svítne pohled na cestu, která vyvádí znesvářené národy z věčné a únavné nevraživosti. Je to jak osvobození ze žaláře, rozlomení pout starých rezavých idejí. Napadne ji, že takovou cestu může otevřít pouze zaslíbený Mesiáš, který nikomu nestraní, usvědčí hřích, ať už jej nalézá na jakékoliv ze stran sporu, avšak srdce nalo-

mené nedolomí a duše doutnající neuhasí... To je to milostivé léto, kdy se odpouštějí dluhy, otrokům je dávana svoboda, propouštějí se zajatí a každému se navrácí, oč byl připraven.

Nejspíš se k ženě dávno dostaly zvěsti o Janu Křtiteli, který ukázal na Ježíše Nazaretského: „Hle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa.“ Možná Samaritánka slyšela o prorokovi, který teď chodí po Judsku, léčí všechny nemoci, křísí mrtvé. Říká se mezi lidmi, že jen dávno předpověděný Mesiáš by mohl takové věci provádět. Vtom na ženu padne ohromení a hrůza. Vše do sebe najednou zapadlo. Není to snad tento žíznicí...?! Je to možné? Tady v Samaři? Že by On přišel

sem a mluvil zrovna s ní? A tak žena mimovolně hlesne: „Vím, že přichází Mesiáš...“

Pán Ježíš, který jí vidí do srdce, tam zří, že teď je už připravena slyšet tu větu, kterou pronášel jen výjimečně (ty případy by bylo lze spočítat na prstech jedné ruky): „To jsem já...“ Žena upustí džbán, nechá jej tam ležet a poněkud strnule zamyšleně odchází. V městě svědčí o tom, že je navštívil prorokovaný Spasitel světa.

Obraz Samařanky doposavad prochází církví. Formálně jsme my věřící všichni křesťané, ale někteří máme stále ještě před sebou vnitřní proces, který potřebujeme podstoupit, aby naše nitro bylo připraveno slyšet

od Krista: „To jsem já, na koho čekáš, koho potřebuješ, kdo může vyřešit všechny tvé problémy; kdo ukojí žízeň tvého srdce a dá tvému životu pravý smysl.“

P.S.

Pán Ježíš nezbavuje lidi jejich charakteru, ale proměňuje jej, zušlechťuje. Svatost nemá nic společného s uniformitou. To vidíme mj. i na osobnostech svatých apoštolů. Samaritánka i nadále zůstane ženou temperamentní, různou až vzpurnou, ale jako křesťanka (přijala jméno Fótynie čili Světlana) tuto energii vkládá do služby Kristu a obrací ji proti pronásledovatelům Pána. Tato žena při výslechu neváhá rozlíceně plivnout do tváře samotnému císaři Neronovi, když jí učiní pobuřující

nabídku zřici se Krista. Po přestálém hrozném mučení se mu vysmála, pravíc: „Jsem snad blázen?“ Nerona prohlásila za bezbožného slepce a hlupáka. A je připravena za toto vzpurné a hrdé gesto zaplatit životem dočasným, získávajíc blažený život věčný, aby mohla v nebeském Jerusalemě u pramene vody živé na věky pokračovat v rozhovoru započatém kdysi za jednoho žhavého poledne u Jákobovy studny v Samaří.

P.P.S.

Jákobova studna je ve Svaté Zemi dodnes. A stále z ní lze načerpat lahodnou chladnou vodu. Nad studnou je nyní pravoslavný chrám.

(Ambon; výběr z článku)

O syndromu duchovní slepoty

Neděle o slepém

Cestou uviděl Pán Ježíš člověka, který byl od narození slepý. Jeho učedníci se ho zeptali: „Mistře, kdo se prohřešil, že se ten člověk narodil slepý? On sám, nebo jeho rodiče?“ Ježíš odpověděl: „Nezhřešil ani on ani jeho rodiče; je slepý, aby se na něm zjevily skutky Boží. Musíme konat skutky toho, který mě poslal, dokud je den. Přichází noc, kdy nikdo nebude moci pracovat. Pokud jsem na světě, jsem světlo světa.“ Když to řekl, plivl na zem, udělal ze sliny bláto, potřel slepému tím blátem oči a řekl mu: „Jdi, umyj se v rybníce Siloe.“ (To jméno znamená ‘Poslaný’.) On tedy šel, umyl se, a když se vrátil, viděl. Sousedé a ti, kteří jej dříve vídali žebrať, se ptali: „Není to ten, kdo tu sedával a žebrať?“ Jedni říkali: „Je to on.“ Jiní pak: „Není,

ale je mu podoben.“ On sám řekl: „Jsem to já.“ I řekli mu: „Jak to, že se ti otevřely oči?“ Odpověděl: „Člověk jménem Ježíš udělal bláto, potřel mi oči a řekl mi: Jdi k Siloe a umyj se! Šel jsem tedy, umyl jsem se a vidím.“ Řekli mu: „Kde je ten člověk?“ Odpověděl: „To nevím.“ Přivedou toho, který byl dříve slepý, k farizeům; toho dne, kdy Ježíš udělal bláto a otevřel mu oči, byla totiž sobota. Proto se ho farizeové znovu dotazovali, jak nabyl zraku. A on jim řekl: „Položil mi bláto na oči, umyl jsem se a vidím.“ Někteří z farizeů říkali: „Ten člověk není od Boha, protože nezachovával sobotu.“ Jiní naopak říkali: „Jak by mohl hříšný člověk činit taková znamení?“ A došlo mezi nimi k roztržce. Řekli tedy znovu tomu slepému: „Za koho ty ješ

pokládáš, když ti otevřel oči?“ On odpověděl: „Je to prorok.“ Židé nevěřili, že byl slepý a že prohlédl, dokud si nezavolali jeho rodiče a nezeptali se jich: „Je to váš syn, o němž říkáte, že se narodil slepý? Jak to že nyní vidí?“ Rodiče odpověděli: „Víme, že je to náš syn a že se narodil slepý. Jak to, že nyní vidí, to nevíme, a kdo mu otevřel oči, také ne. Jeho se zeptejte, je dospělý, ať mluví sám za sebe!“ To řekli jeho rodiče, protože se báli Židů, neboť Židé se usnesli, aby ten, kdo Ježíše vyzná jako Mesiáše, byl vyloučen ze synagogy. Proto řekli jeho rodiče: Je dospělý, zeptejte se ho! Zavolali tedy ještě jednou toho člověka, který byl dříve slepý, a řekli mu: „Vyznej před Bohem pravdu! My víme, že ten člověk je hříšník.“ Odpověděl: „Je-li hříšník, nevím; jedno však vím, že jsem byl slepý a nyní vidím.“ Řekli mu: „Co s tebou učinil? Jak ti otevřel oči?“ Odpověděl jim: „Již jsem vám to řekl, ale vy jste to nevzali na vědomí. Co ještě chcete slyšet? Chcete se snad i vy stát jeho učedníky?“ Osopili se na něho: „Ty jsi jeho učedník, ale my jsme učedníci Mojžíšovi. My víme, že k Mojžíšovi mluvil Bůh, o tomhle však nevíme, odkud je.“ Ten člověk jim odpověděl: „To je jistě divná věc: Vy nevíte odkud je – a on přitom otevřel oči mé! Víme, že hříšníky Bůh neslyší; slyší však toho, kdo ctí a činí jeho vůli. Co je svět světem, nebylo slyšáno, že by někdo otevřel oči slepého od narození. Kdyby tento člověk nebyl od Boha, nemohl by nic takového učinit.“ Odpověděli mu: „Celý ses narodil v hříchu, a nás chceš poučovat?“ A vyhnali ho. Ježíš se dověděl, že ho vyhnali; vyhledal ho a řekl mu: „Věříš v Syna člověka?“ Odpověděl: „A kdo je to, pane, abych v něho uvěřil?“ Ježíš mu řekl: „Vidíš ho; je to ten, kdo s tebou mluví.“ On na to řekl: „Věřím, Pane,“ a padl před ním na kolena. Ježíš řekl: „Přišel jsem na tento svět k soudu: aby ti, kdo nevidí, viděli, a ti, kdo vidí, byli slepí.“ Farizeové, kteří tam byli, to slyšeli a řekli mu: „Jsme snad i my slepí?“ Ježíš jim odpověděl: „Kdybyste byli slepí, hřích byste neměli. Vy však říkáte: Vidíme. A tak zůstáváte v hříchu.“ (Jan 9,1n)

Téma této paschalní neděle je jedno z nejnaléhavějších témat dnešní doby. Slepota tělesná není ještě tak hrozná, protože pomine nejpозději v okamžiku, kdy se duše oddělí od těla. Slepota duchovní je daleko hroz-

nější, protože duše, která zde oslepne, zůstává slepá na věky. Je to epidemie duchovního moru v naší současnosti. Člověk nevidí, co má přímo před očima. Vidí tělesně, ale nechápe. Lidé dokáží rozpoznat roční dobu a odhadovat počasí, ale nechápou duchovní význam doby, ve které žijí. Vidí události, nerozpoznávají však jejich duchovní smysl. (Matouš 16,2–4) To platilo tenkrát a v ještě větší míře to platí i dnes.

Čtení z Janova evangelia o slepém nás každoročně staví před obrázek **právě takové lidské nemoci, která je ještě horší než tělesná slepota**. Touto hroznou nemocí lidské duše jsou tři druhy slepoty duchovní.

První z nich je popsán právě v dnešním biblickém čtení. **Je to stav, kdy má člověk přímo před očima to, co potřebuje vědět ke své spase, ale nevidí nic.** Dávni farizeové měli před očima Kristův zázrak uzdravení toho, kdo se narodil jako slepý. „Od věků nebylo slyšáno, že by někdo otevřel oči od narození slepému.“ Jenže neviděli Boží navštívení a příchod Mesiáše, protože hledali jen na to, že se to stalo v nesprávný den v týdnu. V tuto neděli čteném příběhu jeden tělesně slepý prohlédl a získal při tom zároveň i zrčení duchovní, jelikož uviděl svého Spasitele; mnoho jiných však předvedlo svou duchovní slepotu a urputně na ní trvalo. A tím uvízli ve svých hříších, neboť jsouce slepými, prohlašovali se za vidoucí.

Druhý typ duchovní slepoty je mnohokrát popisován v dílech zabývajících se pravoslavnou spiritualitou. **Je to stav slepoty vůči svým hříchům.** Často se o tom hovoří, takže nyní jen připomenu sobě i čtenářům,

že skutečný duchovní život začíná až tehdy, když člověk uvidí své hříchy, jichž je jako pís-ku mořského. Avšak nejedná se tu jen o rozu-mové či akademické uznání své hříšnosti. Jde o stav otevřeného duchovního zření. Teprve touto cestou se člověk postupně stává sku-tečně vidoucím. Nahlédne skutečný stav své-ho nitra a je zděšen. Pryč je veškerá má spokojenost s tím, jak jsem dobrým člověkem.

Jen nemocný člověk volá lékaře. Jen ten, kdo skutečně vidí nemoc své duše, může pochopit, k čemu potřebuje Krista (praví Ig-natij Brjančaninov). Čím je trpícímu člově-ku, jehož zrovna postihly bolesti, jeho sáh-nutí po telefonu, vytáčení čísla lékařské po-hotovosti a volání na lékaře: „Rychle přijedte, je mi moc zle, jsem na tom bídně,“ tím je tomu, kdo duchovně prozřel, víra a modlitba.

Představte si takový bláznivý výjev: ná-hodně projíždějící sanitka zastaví u chodní-ku, vystoupí z ní lékař a táže se kolemjdou-cích: „Nechcete někdo odvést do nemocnice, možná budete potřebovat operaci?“ Ti, co jsou na chodníku a cítí se být zdraví nebo roz-hodně ne tak chorobní, aby se jim chtělo do nemocnice pod kudlu, budou nad takovou nabídkou lékaře ze záchranky kroutit hlavou nebo se mu přímo vysmějí: „Já nejsem ne-mocný, ty jsi nemocný!“ Úplně **stejně se vy-směje křesťanské víře člověk, který nevidí své hříchy**. Všechny ty křesťanské řeči o kříži a o spáse mu budou připadat podobně bláz-nivé, jako připadal lidem na chodníku ten lé-kař ze záchranky. Kdo je slepý ke svému sku-tečnému duchovnímu stavu, nechápavě za-

kroutí hlavou nad naší vírou, či tolerantně uzná, že církev je dobrá alespoň na charitu, sociální služby, kulturní činnost či pěstování morálky a mravnosti ve společnosti (samé užitečné věci, ale všechny jsou druhotné, není to nic, co by pro křesťana bylo otázkou života a smrti).

A dostáváme se k **třetímu typu** netělesné slepoty, která spadá někam mezi oblast du-chovní a duševní. Je to **slepota morální**. Aniž bychom si to uvědomovali, nemáme objek-tivní vidění reality. Tato slepota zasahuje ně-kolik oblastí života člověka. Jednak je to **sle-pota vůči druhému člověku, lhostejnost k jeho nouzi, bolesti či trápení**. Absence empatie. V době přebujelé komerce, která byla povýšena na princip fungování společ-nosti, jsme k takové slepotě od malička vy-chováváni. Ostatní lidé tu však nejsou kvůli nám, nejsou prostředkem k našemu oboha-cení či jinému potěšení. To my jsme tu kvůli nim, abychom pomáhali tím či jiným způso-bem, jak jenom můžeme. Naši Otcové jedním hlasem praví: Je-li kdo bohatý, obdržel svůj majetek od Hospodina, aby se o něj mohl dělit s chudými.

Tím pomalu přecházíme k dalšímu dru-hu morální slepoty. **Nejsme schopni vnímat skutečnou realitu** – to, co je opravdu kolem nás. Domníváme se, že vidíme svět, lidi, situ-ace a vztahy takové, jaké jsou. Ve skutečnosti vidíme to, co chceme vidět, a nevidíme to, co buď vidět nechceme nebo tomu nerozumí-me. Jsme slepí vůči tomu, co se vymyká naší zkušenosti, co není součástí našeho vnitřní-ho světa. Známa je např. věc, že zlý člověk nechápe motivy jednání milosrdného;

považuje to za taktiku, nebo hru a lest či slabost. „Podle sebe soudím tebe,“ říká se často a je to tak hluboce pravdivá teze, že ani nedohlédneme hlubin, které toto přísloví postihuje.

Každý máme kolem sebe jakousi „mýdlovou bublinu“, skrze kterou je zevnitř vidět ven do okolního světa jen nejasně; tato bublina svými reflexy především zrcadlí nás samotné. Je to bublina nafouknutá kolem nás naším egoismem. Materiálem, z něhož je učiněna, jsou naše vlastní vášně a hříchy, naše zloba, závist či podezřívavost, pak je tam velká porce strachu a nedůvěry, touhy po majetku či slávě, a nechybí v tom „mýdlovém roztoku“ ani naše předsudky a obavy z neznámého. Domníváme se, že svým myšlením a jednáním adekvátně reagujeme na okolní realitu; **ve skutečnosti je převládajícím motivem našeho jednání jen náš egoismus**, který kolem nás nafukuje bublinu plnou zrcadlových odrazů našich vlastních představ a předsudků. Zloděj vidí ve všech zloděje, intrikán vidí svět plný intrik, zkažená duše vidí všechny jako zkažené. Zevnitř bubliny vidíme především své poničené, zkažené ego, nemocnou duši a svou předpojatost, jenže si neuvědomujeme, že je to odraz naší duše. Máme za to, že takto vypadá okolní realita. Všechny ty obrazy a dojmy vytváří v nás klamný dojem, jako by to byl obraz světa a lidí. A my tomu klamu věříme. A to pevně a rádi. A běda tomu, kdo by chtěl pichnout do našeho egoismu a propíchnout naši milovanou bublinu. Takový se se zlou potáže!

Tahle bublina způsobuje většinu nedoro-

zumění mezi lidmi, sporů, podrazů, zrad, bojů i válek. „Zabublinovaní“ **lidé vzájemně zápasí, strojí intriky, uzavírají pakty, snaží se prosadit své „jediné správné“ vidění světa**, a vůbec netuší, že ve skutečnosti to, co vidí, není ani druhý člověk ani svět. Všichni jsme v prelesti. „Celý svět je ponořen v klamu,“ říká sv. Symeon Nový Theolog. „Kolik lidí tolik názorů,“ praví jedno úsloví. A jiné ironicky poznamenává: „Pravda je jenom jedna, ale přesto má každý tu svou.“

Znali to už dávní filosofové; proto se Pilát odmítá bavit s Ježíšem o tom, co je to pravda; na základě svého vzdělání se skepticky domnívá, že by to byla jen ztráta času a debata,

kteřá nikdy nemůže k ničemu vést. Jak by se mohli při takovém stavu věci lidé ve společnosti nebo věřící v církvi na něčem dohodnout? Zdá se, že společenský konsensus bývá většinou ve skutečnosti výsledkem obratné skryté manipulace někoho, kdo má důvod a prostředky vnutit svou vůli lidem, na něž má vliv.

Je to však nutné, mít kolem sebe takovou bublinu? Samozřejmě není. Bublina nás uzavírá v umělém světě. Začátek díla odstranění této bubliny je – uvědomit si ji. **A když se následně podaří odstranit alespoň část egoismu, vášní a předpojatostí, projeví se to mírem v lidské duši.** Vidíme to u duchovních starců. Nikomu nic nevnučují. Řeknou svou radu, svůj názor, – a zbytek je na tobě – ber nebo nech. Není to projev lhostejnosti a nezájmu o vás, ale hluboká úcta k vaší svobodě. Když se lidské nitro očisťuje, více a více v něm prosvítá Boží obraz. A tak takový očistěný člověk myslí i jedná v duchu podobnosti Bohu. Ať už jeho radu přijme či máte námitky, on vás má stále stejně rád. Jeho lásku si nemusíte zasloužit, dává ji bez podmínek.

Dokud budeme mít kolem sebe bubliny, budeme si navzájem vnucovat své pokažené názory a liché vidění světa. Každý má pravdu, a každý jinou. A všichni jsme přesvědčeni, že právě ta naše pravda je pravá, což nás opravňuje ji prosazovat a ospravedlňuje to naše skutky. Lidé uzavření ve svých bublinách se nikdy nedomluví a nemůže mezi nimi být skutečná otevřenost a potažmo láska. Jakékoliv pozitivní vztahy, které mezi sebou lidé v bublinách mají, jsou založeny buď na vášni, či na sdílení podobné formy egois-

mu (čemuž se někdy říká vzájemná sympatie), nebo na uzavřeném paktu a sprázení k dosažení společného cíle apod. Teprve když lidé začnou potlačovat svůj egoismus, mohou k sobě nacházet cestu a vzájemně se domluvit, protože najednou začínají vidět svět i jeden druhého jinými očima, realistickým zřením; přiblížili se alespoň maličko tomu, jak vidí Bůh.

Všechny tři druhy duchovní slepoty jsou vlastně výhonky ze společného kořene. Onemocní-li naše duše jednou z nich, ostatní budou následovat. Vidíme to na těch farizeích a dalších duchovních vůdcích, jak je popisuje evangelium. Jsou postiženi všemi třemi druhy slepoty. A nejhorší na tom je, že člověk v takovém stavu říká: Vidím. „Ježíš řekl: „Přišel jsem na tento svět k soudu: aby ti, kdo nevidí, viděli, a ti, kdo vidí, byli slepí.“ Farizeové, kteří tam byli, to slyšeli a řekli mu: „Jsme snad i my slepí?“ Ježíš jim odpověděl: „Kdybyste byli slepí, hřích byste neměli. Vy však říkáte: Vidíme. A tak zůstáváte v hříchu.“ (Jan 9,39-41) Ta **sebejistota farizeů, v níž ani náznakem nepřipustí, že by se mohli mýlit, to je zhoubný plod jejich duchovní slepoty,** který je drží v pevném sevření hříchu pýchy. Jak by mohl toužit po uzdravení ze své slepoty ten, kdo je přesvědčen, že vidí nejlépe ze všech?

Ano, slepota bývá automatickým a přímým důsledkem pýchy. Pyšný může být člověk na cokoli. Na to, že někde byl a něco tam viděl. Na to, kolik toho přečetl. Na to, že viděl půlku světa. Na to, že něco ví, i na to, že neví nic. Na to, že něco umí, i když pýcha naprosťto zničí jakýkoliv užitek, který by mohlo jeho

umění jemu či církvi přinášet. Na svůj rozum i nerozum. Dokonce i na svou pokoru. Z hlediska duchovního myšlení je pyšný člověk prakticky jako šílený. Nic nevidí správně, žije v klamech. Usvědčovat pýchu je stejně tak smysluplné, jako házet na zeď hrách (znáte to české přísloví).

Starec Paisij Svatohorec pravil, že **vše, co je v nás dobré, není naše, nepochází z nás ale od Boha.** „Naše bývá jen to, co nám vychází z nosu, když máme rýmu.“ Pyšný člověk si důvěřuje a domnívá se, že něco dobrého může pocházet z něho, že něco užitečného může učinit vlastními silami, že nějaký jeho názor může mít vysokou hodnotu, že jeho představy mají právo na uskutečnění. Produkuje však jen zplodiny své pýchy. I hnůj má větší hodnotu – ten se dá použít alespoň na zúrodnění hlíny. Názory nadmutého člověka však jen zamořují okolí duchovním zápachem a brání ostatním lidem volně dýchat.

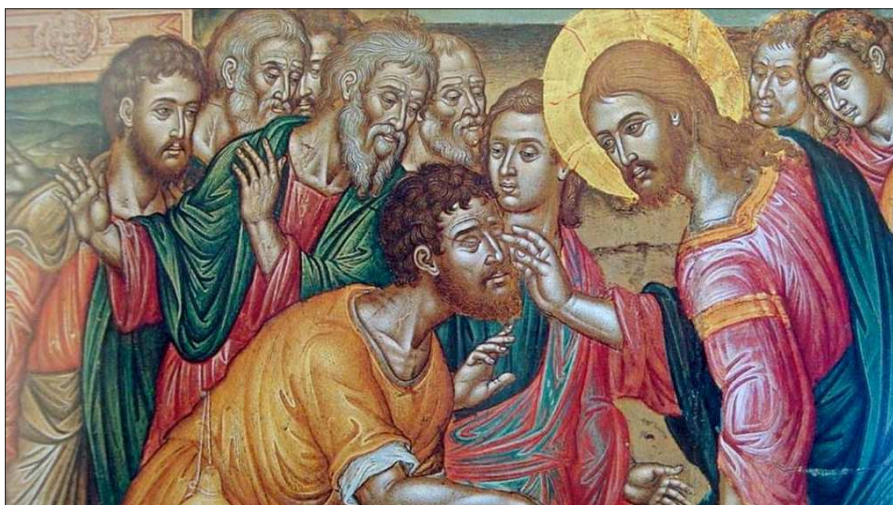
Jak se projeví, když se naučíme pochybovat o sobě, první paprsky duchovního světla proniknou do duše? Tehdy se náhle v lidské duši objeví nečekané množství soucitu s druhým člověkem. Očištěné srdce ztratí veškerou chuť i motivaci druhému něco vnucovat či jej ovládat nebo přemlouvat jej. Na jeho chyby hledí s lítostí, protože chápe, že se jimi zraňuje a způsobuje si bolest. Lidské srdce pak vzletne k pokladům Božího království, není tedy zde v tomto světě, nelpí na ničem, a proto může člověk nechat vezdejší záležitosti volně plynout a na vše hledět ze zorného úhlu věčnosti. Ač to možná zní podivně, tím se rozhodně nevyklučuje

angažovanost člověka v boji proti zlu, to se však dá (a má) činit bez egoismu.

Pán Ježíš uzdravil člověka tělesně slepého a zároveň se postaral, aby prohlédl i duchovně. Čili aby uviděl tělesnými a duchovníma očima Boží moc a zároveň uviděl svou vlastní bezmoc. Kdo nevidí Boží moc, upadá do nevíry nebo magie. **Kdo nevidí svou slabost, padá do pýchy, farizejství, spoléhaje na to, že se Bohu zalíbí svou dokonalostí,** svým úsilím a tím, že si Boží přízeň zaslouží.

Ani jedna z těchto slepot dodnes nevymizela. Prvním druhem slepoty stonají pohané, agnostikové či ateisté. Druhým druhem choroby jsou stížení všichni (křesťané i židé), kteří doufají ve svou osobní či kolektivní spravedlnost. Skládat naděje v nějaké lidské zásluhy je blouděním v tmě slepoty. To samé platí o víře ve vyvolenost svého národa, která jakoby automaticky zajišťuje, že obdrží Boží zaslíbení (to samé lze říci o povrchním pojetí křtu a svatých Tajin; všímáte si, kolik starozákonní povrchnosti postupně proniklo do křesťanství?).

Pro nás by mělo být hlavní **milovat Krista** nad kohokoliv či cokoliv jiného. Krista, který o nás ví všechno, znal nás už před naším narozením a s láskou se u nás, churavějících, malomocných a ochromených duší, zastavuje a volá nás do své náruče. Krásné na našem vztahu se Spasitelem je i to, že před Ním nemusíme nic skrývat, protože tak jako tak o nás ví vše, a vše je připraven odpustit. Ten, kdo stvořil lidské oči, mohl slepé oči uzdravit. A nejen to! U slepce se jednalo nejen o uzdravení, ale stvoření jeho dosud neexistujících očí. Uzdravovat mohou

s Božím požehnáním i lékaři, ale učinit člověku nové oči z hlíny a sliny, či stvořit nového člověka lékaři nesvedou.

Konec této nedělní perikopy ukazuje tragédii farizeů: Slepec získá zrak, do jeho nitra pronikne světlo tohoto světa, kdežto duše farizeů se zatemní hněvem na Ježíše Krista. Jejich myšlení se naplní zlobou, jejich srdce hořkostí a závistí, takže kvůli takovému stavu duše přestanou vidět i to, co mají hmotně a dotýkatelně přímo před očima a na dosah ruky. Plným právem lze říci o jejich duchovním stavu, že oslepli. Zlý duch se zmocnil jejich srdce. Kristus, který mohl vyléčit slepého, nemůže uzdravit ty, kteří jsou slepi zlobou. Tato hrozná duchovní choroba je totiž výsledkem jejich svobodné volby. Oni netouží po uzdravení, protože jsou přesvědčeni, že jsou zdraví. To je slepota, na kterou není lék, protože nemocným schází pokání

i vůle se uzdravit, ale kvůli její démonické podstatě přichází dříve či později trest – hněvem, sobectvím pomatený nebo i šílený člověk sám sebe vydává ďáblu, aby si s ním tento nepřítel člověka činil, co se mu zlíbí.

Na samotném konci úryvku se dozvídáme ještě další smysl dnešního zázraku. Pán slepce uzdravil, aby ho tento člověk mohl uzříť. A pak, aby mohl Pána, na kterého hledí, vyznat jako Mesiáše a poklonit se mu jako Bohu. Toho, který mu učinil z hlíny nové oči, nyní spatřil a klaní se mu jako svému Stvořiteli.

Závěrem

Úvahami nad diagnózou třetího typu syndromu duchovní slepoty jsme otevřeli velké téma, které se široce týká každodenního života křesťana i celého života církve. Vždyť právě v církvi by se překonávání egoismu mělo dít ve velkém; vidíme v církevních

dějínách, že právě v těch dobách a na těch místech, kde rozkvétal tento druh duchovního prozření, duchovenstvo i věřící překonávali svůj egoismus a přinášeli dokonce i oběť nejvyšší, tam život církve dosahoval plnosti a církev získávala takovou duchovní sílu, že proměňovala nejen své lidi, ale i celou okolní společnost.

Slepotu vůči hříchu má zkázonosný potenciál zničit jednotlivce i celý svět. Pozorujeme to dobře na neschopnosti lidské civilizace řešit globální problémy, které mohou způsobit konec lidstva. Všechny klimatické

a přírodní katastrofy i narůstající politické a ekonomické problémy se lidé snaží řešit pomocí svého důvtipu, vědy a sil. Jenže nejsou schopni spatřit skutečnou příčinu celé té bídy, do níž se potápíme, a tou je lidský hřích, který se rozmáhá jako rakovina. Kde je tolerance hříchu, smíření s hříchem a dokonce adorace hříchu, tam nečekejme nic dobrého, jen bídu, utrpení a zkázu.

Když se slepec vydá na cestu krajinou plnou propastí, srázů a skal, jak to může dopadnout?

(Ambon, 2007)

Neděle o víře setníkůvě

O nebeské a pozemské hierarchii

Motto:

„Veliké dání dobré a každý dar dokonalý shůry jest, sestupující od tebe, Otce světél.“ (Jak 1,17)

Taktéž i každé vylití osvětlení, kterým jsme blahodatk zkrápěni od Původce všeho – Boha Otce, které jako sjednocující síla nás opět pozdvihuje a činí nás prostými, vyvádí nás ke sjednocení s Otcem, jenž všechny přitahuje k sobě, a k Boží prostotě.

Neboť vše je „z Něho a k Němu“, jak praví svaté slovo. (Řím 11,36)

(Dionysios Areopagita: O nebeské hierarchii)

Úryvek z evangelia na tuto neděli:

A když vcházel Ježíš do Kafarnaum, přistoupil k němu setník, prosil ho, řka: Pane, služebník můj leží doma mrtvicí raněný a velmi se trápí. 7 I dí mu Ježíš: Já přijdu a uzdravím ho. A odpovídaje setník, řekl: Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko řci slovo, a uzdraven bude služebník můj. Nebo i já jsem člověk moci poddaný, máje pod sebou žoldnéře, avšak díím-li tomuto: Jdi, tedy jde, a jinému: Přijď, a přijde, a služebníkú svému: Učiň toto, a učiní.

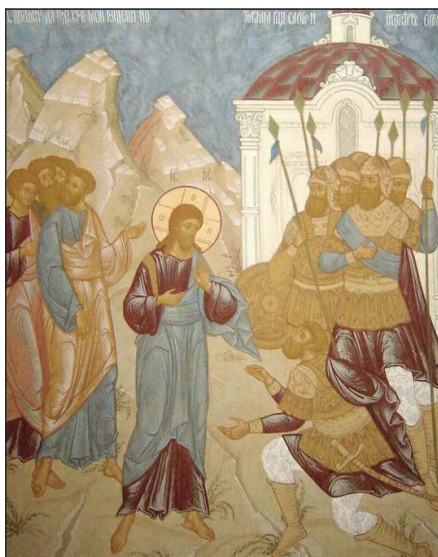
Tedy uslyšev to Ježíš, podivil se, a jduícím za sebou

řekl: Amen pravím vám, ani v Izraeli tak veliké víry jsem nenalezl. Pravím pak vám, že přijdou mnozí od východu i od západu, a stolovati budou s Abrahamem, s Izákem a s Jákobem v království nebeském, ale synové království vyvrženi budou do temností venku. Tam bude pláč a skřípění zubů.

I řekl Ježíš setníkovi: Jdiž, a jakžs uvěřil, staň se tobě. I uzdraven jest služebník jeho v tu hodinu.

(Matouš 8,5–13)

Jedním z témat, která zaznívají ve čtení

z evangelia na tuto neděli, je: hierarchie. Setník, který přichází s tichou prosbou o pomoc pro svého sluhu, **nahlíží na celou situaci prismatem hierarchického uspořádání světa.** U vojáka je to vlastně pohled vcelku přirozený. Voják vidí svou službu a svou úlohu začleněnu do hierarchické struktury armády. Má své nadřízené čili velení, má své podřízené, kteří musejí vykonávat jeho rozkazy. Tento vojenský pohled na život však aplikuje nečekaně hlubokomyslně na celou vnitřní strukturu světa, na postavení člověka v něm, a skrze prisma hierarchického pohledu nahlíží i Boží moc – resp. všemohoucnost. Na vrcholu této hierarchie duchovního i materiálního světa spatřuje Ježíše Nazaretského, jehož jediné slovo stačí, aby se mohlo stát cokoliv. Velitel se přece nemusí sám obtěžovat, stačí, aby vydal příslušné rozkazy,

a co povelí, to se taky stane, – to je přece jasná věc.

Ježíše, jak je setníkovi známo, poslouchá celé stvoření, a tak může rozkázat cokoliv (např. aby se uzdravil nevyčísitelně nemocný člověk; někteří si myslí, že se jednalo o tetanus). Ježíš Kristus ho chválí za jeho víru, která mu dala takové zření, a plní jeho prosbu.

Setníkova víra je podivuhodně hlubokým vzhledem do duchovního uspořádání světa, do jeho fungování, a nazření výsostného Božího postavení, kterému se vše podřizuje, vše ho poslouchá. **Svět je ustrojen hierarchicky,** a tak nic nemůže neposlechnout Boha – Stvořitele, nic se nemůže vymknout této posvátné hierarchii, která je vetknuta do základů světa, či snad lépe řečeno – která tvoří pilíře existujícího veškerenstva. Cokoliv, co je vytrženo (nebo se chce vytrhnout) z této hierarchie, se neodvratně začíná propadat do nicoty nebytí, podléhá zmaru, je podrobena rozkladu a smrti.

Tento pohled na Boha a na svět i na rozumné bytosti, byl velice blízký prvotním křesťanům. Jim bylo hierarchické pojetí veškerého fungování stvořeného jsoucna vlastní – podobně jako tomu setníkovi. Spatřovali tuto hierarchii např. i v andělském světě. V prvních staletích po Kristu byl rozšířen názor, že Boží světlo je odráženo dolů přes jednotlivé andělské úrovně, až nakonec na člověka (adaptaci toho starověkého názoru vidíme např. i ve známém křesťanském svatooteckovském výroku: světlem pro mnichy jsou andělé, světlem pro lidi jsou mniši).

Podle sv. Dionysia Areopagity, významného křesťanského myslitele, Božská Trojice

udílí nižším jsoucům dary dobroty a zbožštění. Dobro je projev stvořitelské aktivity Nejvyššího. Kvůli dobru jsou povolána nižší jsoucná k existenci. Dobro je tedy konstrukcí této duchovní hierarchie. Na všech jejích úrovních je rozdělen dar dobra. Převédeno Dionysiovo učení do současného jazyka, mohlo by se formulovat: Skrze tuto centralizovanou strukturu jsou distribuovány dary Boží dobroty do všeho stvoření, ke všemu tvorstvu.

Spása člověka – to je přijetí daru sjednocení s Bohem, tj. zbožštění a tím účast na Božství. Dar zbožštění obsahuje blahodat očistění, osvícení a přivedení k dokonalosti. Tyto blahodatiné dary (charismy) jsou předávány a přijímány skrze hierarchii nebeskou i pozemskou – čili skrze andělský a církevní hierarchický řád, který je založen na principu Boží vlády. Díky fungování této hierarchie, která je celá projevem Boží lidumilnosti a Jeho neustálé péče o dobro lidí, může člověk získat Boží podobu, a dosáhnout tak svého zbožštění a mít účast na Bohu.

Každý hierarchický stupeň těch, kdo obklopují Boha, se totiž Bohu podobá více, než stupeň, který je od Něho vzdálen, a ti, kdo jsou blíže světlu Pravdy, jsou jím také více osvécováni a předávají je dále ve větší míře. Tuto blízkost však nechápej prostorově, ale jako způsobilost přijímat božské věci.

„Ve svém prvopočátečním ustanovení je naše posvátná (církevní kněžská) hierarchie vybudována dle podoby nadzemských (andělských) kůrů,“ píše Dionysios Areopagita ve svém díle o nebeské hierarchii a dále vysvětluje, že nehmotné řády jsou nám ukazo-

vány hmotnými obrazy, podobnostvými, abychom se od posvátných zpodobení povznegli k tomu, co představují – co je prosté (nesložené) a co nemá žádný smysl vnímatelný obraz.

„Všechna díla nebeských bytostí nám jsou přístupná skrze symboly,“ a tak se naše zření otevírá horním nebeským řádům. ... Nemůžeme totiž bezprostředně zřít věci duchovní, ale potřebujeme vhodné pomůcky náležející naší přirozenosti, které by pro nás srozumitelně ukazovaly to, co je nezobrazitelné a nadpřirozené. Svaté Písmo vhodně skrývá posvátnou tajemnou pravdu o nadsvětských rozumných bytostech za neprůhledné posvátné závěsy, aby bylo toto tajemství učiněno nedostupným pro lidi tělesné; vždyť ne všichni lidé jsou zasvěceni do tajemství a „ne všichni mají poznání“, jak praví Písmo (1. Kor 8,7). Tolik Dionysios Areopagitský. (Když se tu hovoří o symbolech, nezapomínejme na hloubku symboliky, protože symbol je výkladem nevyčerpatelný.)

Již apoštolští otcové viděli v církevní hierarchii obraz nebeské hierarchie. Vůbec – církevní hierarchie a struktura měla pro myšlení a srdce prvotních křesťanů, starověkých lidí, hlubší význam, než má pro nás dnes, kdy ji pojímáme více úřednický, právní a racionálně. V dílech prvokřesťanských Otců najdeme na toto téma krásná podobnostv – např.: biskup jako Kristus a kněží jako apoštolé apod.

Dnešní člověk má v tomto ohledu myšlení vykořeněné a největší hodnotou se pro něho stává nezávislost, nebo alespoň zdání

nezávislosti (ve skutečnosti jsme však dnes na civilizaci závislejší, než lidé kdykoliv v minulosti). Starověký člověk – i světský – si však dobře uvědomoval nutnost hierarchie jako takové, a jak je důležité, aby člověk uvědoměle zaujal své místo v nějaké hierarchii. Ať už to byla hierarchie vojenská (pro vojáky z povolání) nebo státní, nebo rodinná (i ta je dnes rozvrácena), či duchovní a církevní. Mít v hierarchii příznáno své místo bylo vnímáno jako důležitější než, jak vysoko jsem v ní postaven. V rámci hierarchie sice člověk musí plnit svoje pověření, úkol nebo povel, ale na druhé straně se mu dostává ochrany, zastání, pomoci apod. To lidé oceňovali. V církvi se skrze hierarchii rozdělují Božské dary všem, kteří jsou do této zahrnuti, bez ohledu na to, na jakém místě se v ní nacházejí.

Pro nás je v tuto chvíli předmětem pozornosti hierarchie duchovní a církevní. Součas-

ný člověk k ní hledá vztah s jistými obtížemi. Pro starověkého člověka však bylo zařazení do nějaké duchovní hierarchie (bez rozdílu náboženství) naprostou nutností. Dnes si může kdokoli vymyslet jakoukoliv pseudo-duchovní fantasmagorii, začít ji hlásat, a má jistotu, že se bez pochyb najde dost lidí, kteří mu uvěří. Dříve by se takového „učitele“ jeho posluchači ihned dotazovali: „A čím jsi žák?, kdo byl tvým učitelem?“ A novopečený učitel by musel doložit, že je žákem tohoto, a ten zase byl žákem tamtoho, a tak dále, až by se v této posloupnosti dobral k nějaké všeobecně uznávané osobnosti. Pak by ho teprve někdo bral vážně. (Anebo by mohl tvrdit, že má své učení přímo od Boha, který se mu zjevil, jenže potom by záleželo na tom, jaké zázraky by vykonal, nebo jak jinak by přesvědčil své posluchače, aby mu absenci věrohodné posloupnosti prominuli. Naši současníci jsou

v duchovních věcech tak důvěřiví, nezkušení a lehkomyšní zároveň, že může přijít kdokoli, tvrdit cokoliv, dokazovat to nepotřebuje, prokazovat svou poslušnost také nemusí, ale vypadá-li zajímavě, či znějí-li jeho slova sluchu posluchačů libě, věří mu ihned všechno a svěřují své duše do jeho rukou.)

Dávné pojetí duchovní hierarchie a poslušnosti vstoupilo i do praxe církve, jejíž putování dějinami je od samotného počátku spojeno s **udržováním apoštolské poslušnosti**, díky níž může každý pravý kněz odvodit svoje následnictví a duchovní pověření od svatých apoštolů. Hierarchická poslušnost, která se odvíjí od Ježíše Krista, přes apoštoly, svaté Otce a pak celými dějinami Církve, nese v sobě blahodatiné pověření k posvátným úkonům (tj. povolání konat to, čím Kristus pověřil apoštoly: svaté Tajiny; v liturgii sv. Basila se praví, že Kristus ustanovil pastýře církve, aby „sloužili oltáři“) a zároveň předávání neporušeného učení, pravé víry od apoštolů do každé doby. Tyto dvě církevní složky má apoštolská poslušnost. „Všude tam, kde jsou věřící s řádně ustanoveným hierarchou a věroukou neporušenou od dob svatých apoštolů, tam je všeobecná církev“ (praví dogmatická teologie dle učení prvokřesťanského otce Ignatie Antiochijského). Kněžství hierarchů pramení z kněžství Kristova, proto zde musí být konkrétní doložitelné spojení.

Takovou poslušnost má jediné pravoslavná církev, protože v rozkolu či v herezi apoštolské pověření zaniká (viz např. *kánon Basilův 1.*) Kde není apoštolská poslušnost nebo je narušena nebo je nevěrohodná, resp.

nekanonická, není ani řádné svěcení kněžstva, není eucharistie ani ostatních svátých Tajin, není ničeho, protože takoví věřící nejsou reálně začleněni do pravé hierarchie, jejíž hlavou je Kristus, lépe řečeno: skrze Krista – Bůh Otec. Tato hierarchie začíná nad dějinami, ve věčnosti, v době Ježíše Krista sestupuje na zemi a do lidských dějin, aby se skrze ni lidé spojovali s věčností a byli vyváděni z této světské časnosti.

Všimněme si, že **Kristus v celém svém pozemském díle, napojoval učedníky – budovanou Církev – na věčnou hierarchii**, a zakládal hierarchické církevní uspořádání, v němž se bude dít spása lidí. V Evangelii nacházíme řadu zmínek: „Kdo vás přijímá, mne přijímá, a kdo mne přijímá, přijímá toho, který mne poslal“ (*Mat 10,40; Jan 13,20*). Udělil jim moc (pověření) vymítat zlé duchy, léčit nemoci (*Mat 10,1*). Pravil: „Jděte, kažte... uzdravujte“ (*Mat 10,6 a 8*), „posílám vás“ (*Mat 10,16*). Posílal je dva a dva (*Mar 6,7*). Jindy pravil: „Jako mne poslal Otec, já posílám vás,“ a při tom na ně dechl se slovy: „Přijměte Ducha Svatého“ (*Jan 20,21–22*). Hierarchický princip církve zní dokonce i ve slovech Kristových: Mne pronásledovali, i vás pronásledovati budou (*Jan 15,20*) apod. Zaznívá to se zvláštní hloubkou i v prologu Janova evangelia: „Těm pak, kteří (Božího Syna) přijali a věřili v jeho jméno, dal moc stát se Božími dětmi. Ti se nenarodili, jen jako se rodí lidé, jako děti pozemských otců, nýbrž se narodili z Boha.“ (*Jan 1,12–13*) Nebeská hierarchie se tu splétá s novou, církevní hierarchií. Už nejen skrze anděly, ale jsme osvěcováni skrze Církev.

Syna Božího poslal Bůh Otec. Apoštoly poslal Pán Ježíš. Apoštolé poslali své nástupce. Jsouce zařazeni do této hierarchie, tedy ani my nejsme samozvanci, o kterých by platil Boží odsudek: „Já jsem je neposlal, oni sami běželi, nemluvil jsem k nim, a přesto prorokují“ (*Jeremiáš 23,21*), jak to platí o těch, kteří se vymkli stanovené hierarchii. Leč my jsme posláni, pověřeni – k nám přes neporušenou a nepochybnou apoštolskou poslušnost promluvil Hospodin.

O těch „neposlaných“, jimž nepřísluší kněžský hierarchický stupeň osvěcování, a přesto si takoví přisvojují kněžské pravomoci, uvažuje sv. Dionysios, když píše o jednom takovém, takto: „...myslí si, že může oklamat toho, kterého nepravdivě nazývá Otce, a v Kristově jménu se opovážuje pronášet svá nečistá rouhání, která rozhodně nemohu nazvat modlitbou, nad božskými symboly. Takový člověk není knězem, nýbrž zlovolným podvodníkem, jenž klame sám sebe, a vlkem, jenž se obléká do roucha beránčího, aby mohl škodit Božímu lidu.“ „Jestliže je kněžský hierarchický stupeň osvěcovatelský, pak ten, kdo neosvěcuje, a ještě méně ten, kdo osvěcen není, do kněžského řádu nikterak nepatří a kněžská moc mu nepřísluší.“ (*Dionysios Areopagita, 8. list*)

Duchovní hierarchie pro nás není pouhé zákonické formální ustanovení. Je totiž především mystickou zkušeností církve. Lid církevní vnímá, že po této hierarchii se Bůh sklání k člověku a naopak – člověk po této hierarchii vystupuje ke sjednocení s Bohem a při poznávání Boha proniká postupně hie-

rarchií jednotlivých závojů, jimiž je Bůh zahalen, přiměřeně našim možnostem. Smyslem a účelem hierarchie tedy je obousměrně spojovat horní s dolním, nebeské s pozemským, božské s lidským.

Neviditelná duchovní hierarchie, do níž jsme křtem zasazeni, po nás žádá plnit Boží přikázání, vést život dle církevních pravidel. Na druhé straně nás účast v této hierarchii (nezávisle na místě, které v ní zastáváme) uvádí dle našich možností do pokoje a souladu s ostatními bratřími (který je zpodobněním nebeské harmonie; předběžně ověřená způsobilost přebývat s bratry v církvi v pokoji, byla v době prvokřesťanské podmínkou k udělení křtu, píše sv. Justin Filozof). Dále nás účast v hierarchii nejen staví pod poslušnost, ale i pod Boží ochranu, činí nás spoluslužebníky nebeských mocností, zařazuje nás do Božího díla, a tím dává životu člověka vyšší smysl. A především skrze ni dostáváme blahodat Ducha Svatého, Božské světlo a dar spásy, která je cílem lidského života. V této hierarchii Bůh zvláště pečuje o každého svého vojína, který mu slouží: posílá anděla ochránce, jehož k nám připojuje v okamžiku křtu, nebeské vojsko bojuje na naší straně a my bok po boku vedle blažených mocností proti silám tmy a proti hříchu. „Neboť není naše bojování proti lidem, ale proti podnebeským silám zla.“ (*Efez 6,12*)

Jestli je pravdivé, jak říkají latiníci: „třetí možnost není“; pak jsme v principu každý začleněn (vědomě či nevědomky) v jedné z jediných dvou možných duchovních službách: buď ve službě Bohu nebo ďáblu.

Musíš si vybrat ke komu patřit a komu sloužit. Jednomu či druhému? Nelze ne-soužit nikomu. O pár řádků v evangeliu výše, před naším nedělním čtením, praví Ježíš tato znepokojivá slova: „Ne každý, kdo mi říká: Pane, Pane, vejde do království nebeského, ale jen ten, kdo činí vůli Otce mého, který je v nebesích. Mnozí mi řeknou v onen den: Pane, Pane, zdali jsme ve jménu tvém nepro-rokovali, a ve jménu tvém dábly nevymítali, a v tvém jménu zdali jsme divy mnohé nečinili? A tehdy jim vyznám: Nikdy jsem vás neznal. Odejděte ode mne, činitelé nepravosti.“

Také apoštol v úryvku na tuto neděli praví, že jsou jen dvě služby a každý člověk má místo v jedné z nich. Buď je ve službě hříchu, a jako odměnu za svou službu dostane smrt. Či vstoupí do služby Boží, a obdrží život:

„Vysvobození jsouce tedy od hříchu, učinění jste služebníky spravedlnosti... Neboť když jste (ještě) byli služebníky hříchu, vzdáleni jste byli spravedlnosti. Jaký jste pak užitek měli tehdy z dřívějších vašich skutků, za něž se nyní stydíte? Konec zajisté těch věcí jest smrt. Nyní však vysvobození jsouce od hříchu a podmanění do služby Bohu, máte užitek váš k posvěcení, cíl pak život věčný. Neboť odplatou hříchu jest smrt, ale milost Boží jest život věčný v Kristu Ježíši, Pánu našem.“

Ještě pár slov k tomu projevu oné nadčaso-vé hierarchie, jímž je kněžská hierarchie církevní (biskupové, kněží, diakoni atd.), která se za každého času uskutečňuje v právě existující církevní struktuře. Skrze ni jsou

křesťané napojováni na hierarchii věčnou a na světovou Církev a naddějinné Tělo Kristovo. Hierarchové jsou hierarchy, protože jsou součástí oné velké duchovní hierarchie, a my jsme v ní skrze ně.

„Svatý princip uspořádání posvátných věcí stanovuje, že jedni se účastní božských věcí tak, že je přijímají, kdežto jiní, tedy ti, kdo jsou blíže oltáři, je ostatním rozdílují. Neboť ti, kdo symbolicky řečeno stojí kolem Božího oltáře a zřetelně vidí a slyší Božské věci, které se jim odhalují, napodobují dobro, když vycházejí zpoza božských závěsů a vyjevují svaté věci níže postaveným mni-chům, svatému lidu a očišťovaným řádům podle jejich důstojenství.“ (Dionysios Areopagita)

Nesprávné či formalistické chápání významu a smyslu hierarchie se projevuje chřadnutím církevního života na jedné straně, a různými rozkoly a svévolným oddělováním od Církve na straně druhé.

V naší teologické učebnici dogmatiky se píše, že „hierarchie je především služba podle daru Boží blahodati a řádu Církve“. Postavení biskupa vyplývá z jeho služby. Každý pravoslavný biskup je nástupcem apoštolů.

Domnívám se, že opravdové hierarchické vedení církve není o rozkazech, ale o před-sednictví v lásce. Jestli má být celý vnitřní život Církve v duchu Kristovy lásky, tak hierarchie musí být předáváním duchovního světla. A za světlem jdou ti, kteří jsou vedeni, rádi.

Právě uvedené říká Dionysios Areopagita asi tak, že kněží jsou v církevní hierarchii řádem osvěcujícím – jejich posláním je

osvětlovat níže postavené řády, čili zprostředkovat jim světlo pravdivého poznání o Bohu. Nejdříve však kněz sám musí být osvěcen. K tomu je potřeba, aby se člověk otevřel Božské pravdě, obrátil se ke světlu, upřel

svůj pohled k prameni této pravdy, kterou je Bůh; to je jediná činnost, která je od člověka požadována.

(Výběr z weblogu Ambon, 2008)

Mučedníci kutnohorští

Vztah naší místní církve ke (staro)utrakvismu

Již od dob obrození pravoslavné církve na území Čech a Moravy zde vystává fenomén *utrakvismu* (kališnictví), na kterém se, ani po 100 letech, naše, dnes již autokefální, církve nedokáže shodnout. Při hledání národního charakteru naší církve byla, jako jeden z jeho pilířů, přijímána přímá návaznost pravoslavného hnutí na hnutí (staro)utrakvistické, které od sebe dělilo půl tisíciletí. Nemůžeme tuto návaznost chápat jako vliv liberálního křídla církve československé, neboť 10 let po vystoupení svt. nmč. Gorazda z církve československé, což lze pokládat za dostatečný čas k diferenciaci od progresivního hnutí, vydává **Lidový sborník modliteb a bohoslužebných zpěvů pravoslavné církve**, který v sobě obsahuje **pobožnost v památný den 6. července**, tedy v den památky upálení Mistra Jana Husa.

Rád bych připomněl text z kněžské modlitby této pobožnosti „...rozpomeň se na ušlechtilé snahy mužů, kteří v době nepořádků a velkých zmatků v církvi hlásali nutnost nápravy a návratu k dobám apoštolským, zvláště Jana Miliče, a Tomáše ze Štítného; rozpomeň se Hospodine na svatou horlivost a obětavost kazatele betlémské kaple pražské Mistra Jana Husi, který usiloval o obnovu života v duchu prvotní církve tvé a zastával se též práv národa našeho a pro toto své úsilí obětoval život v plamenech hranice ohnivé; rozpomeň se na námahu Jeronýma Pražského, který našel původní řády církve tvé ve svatém pravoslaví a skončil proto taktéž na hranici.“¹

Je zřejmé, že samotný svatý biskup Gorazd viděl, jako pomyslný vrchol všech cílů výše uvedených osob, ve snaze o navrácení se k původní církvi, tzn. pravoslavné, ačkoliv dotyční mužové si toho sami nemuseli být úplně vědomi a jejich názory a myšlenky nemusely dokonale odpovídat pravoslavné věrou-

ce, často z pochopitelných důvodů poplatných možnostem latinského duchovního z Čech 15. století.

Vladyka Gorazd sepsal dále kněžskou modlitbu takto: „*Nepřihlížej, Hospodine svatý a milosrdný, k tomu, že národ sváděný lidmi, kteří nechtějí v životě svém uskutečňovati čisté snahy horlitelů těchto, odcizuje se víře v tebe, jakož i křesťanským ctnostem ... a podsekává samy kořeny života národního.*“²

Když vladyka Gorazd viděl v lidech, kteří *nechtějí uskutečňovat snahy našich duchovních velikánů*, to, co popsal ve výše uvedené modlitbě, jak by hleděl na naše pravoslavné, kteří nechtějí ani uznat, že by (staro)utrakvismus a jeho hrdinové měli cokoliv společného s naší pravoslavnou církví? Považoval by je za členy té církve, kterou za cenu velkých osobních obětí obnovil na našem území? Nikdo z nás této otázce nevěnoval ani desetinu toho času, co vladyka Gorazd, ale mnozí z nás se po 100 letech považují za moudřejší, než byl náš světitel a novomučedník, a domnívají se, že vědí lépe, jak to všechno před 600 lety bylo.

Těžko říci, co vede určitou část naší církve k ignoraci, či popírání návaznosti (staro)utrakvistického hnutí na naší místní církev. Často se této myšlence vzpírají právě lidé, kteří do naší církve přešli z církví protestanských. Dobu 14.—16. století ze svého pohledu popisují všichni – jak římsští katolíci, tak protestanti. Proč bychom my, pravoslavní, nemohli bádat a popisovat události tak, jak je vidíme my? Netvařme se, že na počátku (staro)utrakvistického hnutí se pravoslavná církev nezajímala o náboženský vývoj v Českém království. Ba naopak. Samotný kyjevský metropolita Grigorij Camblak, který byl účastníkem Kostnického koncilu, ve svém dopise velkoknížeti Vitoldovi nazval Jana Husa *svatým*³. Ten samý kníže se na žádost 2. čáslavského sněmu v roce 1422 stal postulovaným králem českým. Tudíž i na východě museli řešit „českou otázku“.

V bádání a ve snaze osvětlování událostí z 15. století nám nejspíše brání strach, ostych, možná i lenost. Stále máme pocit méněcennosti. Bojíme se negativní reakce okolí, výsměchu a kritiky. Konec konců je snazší opisovat z knih jinoslavných autorů a přebírat tím jejich vidění historie bez ohledu na to, že nepravoslavný autor nemůže vidět a domýšlet to, co je v pravoslaví běžnou věcí. Vladyka Gorazd se nenechal ovlivňovat svým okolím a názory jiných. Naopak, neúnavně vysvětloval, neurputně obhajoval a nikdy neopustil své pozice. Časem se ukázalo, že pravda stála na jeho straně, a tak i jeho největší protivníci ho začali uznávat.

Mučedníci kutnohorští, 1419–1421

Jednou ze stran (staro)utrakvistického hnutí, které naše církve nevěnovala dostatek pozornosti, je památka tzv. *mučedníků kutnohorských*. Tento článek nemá za úkol přesvědčit čtenáře o svatosti těchto osob, krutě mučených a zabitých za oddanost vznešeným myšlenkám, jejichž cílem bylo zlepšit duchovní stav českého národa, nýbrž seznámit se pravoslavným pohledem s událostmi pomocí pramenů z raného a středního období.

Rané období – do konce 15. století

Události ohledně mučednické smrti kutnohorských (respektive kouřimských) mučedníků jsou obecně známi z latinské knihy *Chronicon* (v českém překladu *Husitská kronika*) Vavřince z Březové, která popisuje bouřlivé roky 1414–1421. O tomto muži máme dostatek informací, abychom si mohli udělat obrázek o něm a jeho době.

Vavřinec popisuje oběti násilí jako „*věrné Čechy, jak duchovní, tak světské, přívržence přijímání pod obojí způsobou*“ a „*milovníky pravdy Kristovy ... věrné křesťany, vyznavače Božího zákona*“.⁴ Jmenovaní pak byli „*stíhání odnímáním majetku tvrdými způsoby vězení, hladem, žízni i tělesným vražděním*“.⁵ Dozvídáme se, že zloba kutnohorských měšťanů, kteří patřili mezi nejbohatší měšťany tehdejší Evropy, díky bohatým nalezištím stříbra, vůči utrakvistům dosahovala takových rozměrů, že za každého dopadeného kališníka vypláceli po jedné kopě pražských grošů za laika a za duchovního až pětinasobek.⁶

Vavřinec z Březové⁷ počet obětí kutnohorského běsnění mezi lety 1419–1421 odhaduje na více než 1600 věřících, kteří byli stínáni a házeni do šachet, a když katové omdlévali únavou pro množství popravovaných, shazovali do šachet bez popravy.⁸

Ústřední postavou, která mezi ostatními oběťmi vyniká, je osoba **kněze Jana Chůdka**⁹ (jinde také Chodek, či Chudek), kterého po dobytí Kouřimi katolickým vojskem vedeným Petrem z Konopiště a Divůčkem z Lukova v listopadu 1419, odvěkli do Kutné Hory. Tam ho uvěznili a krutě mučili s ještě dalšími třemi kněžími z kouřimské farnosti – **Martinem, Jakubem a Linhartem**.

Jana Chůdka s jeho kněžími popravili kutnohorští v **úterý 9. ledna 1420** setnutím hlavy a následným shoením těl do šachet u Kaňku. V této době kul-

minovaly popravy a bylo zabito nejvíce kališníků. Před popravou napomínal kněz Jan kutnohorský, aby se káli, jinak, aby „čekali těžkou pomstu od Boha.“¹⁰ Skutečně tak se stalo v noci z 6. na 7. ledna 1422 (tedy bezmála po dvou letech na den přesně), kdy poražené křižácké vojsko po bitvě u Kutné Hory při svém ústupu vypálilo město do základů a odvedlo všechny horníky, aby město přišlo o kvalifikovanou pracovní sílu a všichni měšťané byli nuceni opustit své domovy, hledající ochranu před Žižkovým vojskem u křižáků.¹¹ Prorokoval snad popravený kněz Jan zkázu kutnohorským za jejich obłudné činy? Vše tomu nasvědčuje.

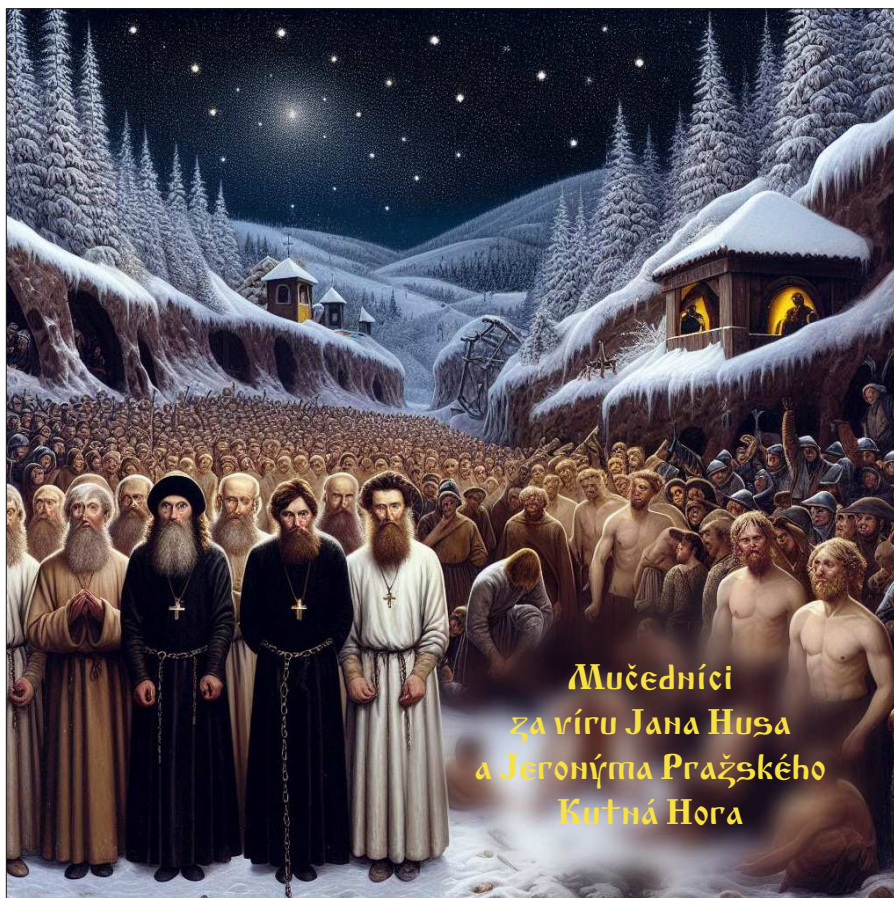
Připomenutí toho, aby se nezapomínalo také na ty, kteří „u Hory Kutny do dolů sú vmetáni“ se objevuje v pamětech Petra z Mladoňovic z první poloviny 15. století.¹²

Střední období – počátek 16. století do Bílé hory

Svědectví o nadpřirozených událostech při masakrování utrakvistů u Kutné Hory nám podává samotný kutnohorský měšťan Mikuláš Dačický z Heslova.¹³ Ve svých *Pamětech* píše: „A když jednou nabravše lidi i přivezechu je do Hory a v první súmrak rubáše jim hlavy, vmetali do šachty, tehdy ta hlava státá skočie po zemi, promluvila, říkáje po třikráte: Krev boží, krev boží, krev boží!“¹⁴

Také Vavřinec Krasonický¹⁵, který pobýval v Kutné Hoře mezi lety 1479—1481, zhruba po 40 letech vzpomíná na čas strávený na tomto místě: „Bývaly ukrutné války... u Hory na Kutnách do šachet metali, navážie jich někdy dlůhý páteř, do dvou šachet blízko sebe, do jedné pravili dvanácte set a jiní šestnácte a do druhé ještě více. A chodívali sme tam v křížové dny s procesí. A tu kněží kázali žalostně připomínajie ty služebníky Boží. A již sou tu kostelík ustavili na památku.“¹⁶ Máme tedy doloženo obyvatelem Kutné Hory, že utrakvisté chodili v procesí na místa, kde byli popravováni jejich souvěrci, ale také, že na oněch místech postavili „kostelík“.

Zřejmě nejzajímavější pro nás pravoslavné bude vzpomínka kutnohorského rodáka Martina Kuthena¹⁷, který popisuje, jak se po 73 letech otevíraly kolem Kutné Hory staré štoly, mj. i ty, do kterých předchozí obyvatelé města vhažovali těla utrakvistů: „Léta božího 1492 horníci dobývajíce starých dolův, do kterýchž metali někdy věrné Čechy, kteříž přijímali tělo a krev Pána Ježíše, v týchž dolích dobývali kosti těch Čechův. Tu také našli tělo ač necelé, ale toliko prsy s žebry, neb havěři to rozpalovali, dobývajíce perku; a to tělo tak jest

*čistou a libou vůni mělo jakžto myrrha výborná; to jest všudy u Hory svědomo bylo. A tak se domýšlejí, že by to čistou a libou vůni mělo jakžto myrrha výborná; to jest všudy u Hory svědomo bylo. A tak se domýšlejí, že by to tělo bylo kněze Jana Chudka, faráře kouřimského, kteréhož sou stáli s jinými kněžími a do šachty uvrhli, a to se bylo stalo léta božího 1419.*¹⁸

Všimněme si jednoho aspektu. Když kutnohorští odkryli zasypanou štolu a objevili kosterní pozůstatky, které nadpřirozeně krásně voněly, lidé je hned připsali knězi Janu Chůdkovi a zpráva o nalezení jeho předpokládaných ostatků se rychle roznesla po celém okolí. To svědčí o neustálém

udržování vzpomínky na tohoto duchovního, všechny jeho blízké a potažmo na všechny mučedníky, kteří zemřeli při běsnění v letech 1419—1421.

Toto místo na vrcholu kopce Kaňk se později stalo důležitým a symbolickým místem pro všechny havíře z Kutné Hory. Právě na tomto vrcholu se v roce 1496, čtyři roky po nalezení ostatků kutnohorských mučedníků, na 6000 havířů postavilo vojenské hotovosti z Kutné Hory, Čáslavi a Kolína, neboť havíři byli neúnosně vykořisťováni horními pány a úředníky a neměli žádné dovolání. Vzpoura byla potlačena, avšak ono místo ještě na dlouhou dobu zůstalo pro kutnohorské posvátným.¹⁹

Jak píše Jan A. Komenský, procesí na vrch Kaňk, kde dříve stál kostelík na památku kutnohorských mučedníků, se konala **každý rok 18. dubna**, a to až do roku 1621, kdy byla procesí na toto místo zakázána: „*Nachází se zajisté v jedné psané knize (čehož kněz Václav Thermenus svědkem jest), že léta 1420 na Kutných Horách do jednoho dolu uvrženo okolo 1700 lidí, do druhého 1308, do třetího 1334. Protož potom každoročně 18. dne dubna na tom místě (kdež i kostel vystavěný posavad zůstává) slavná shromáždění a na památku týchž mučedníků kázání mívati obyčej byl až do léta 1613, když nejvyšší mincmistr Vřesovec to, ale na darmo, zastaviti se pokoušel. Potom teprv, když proti-venství se rozmohlo, v létu 1621 to ustalo*“.²⁰

Po Bílé hoře museli kutnohorští mučedníci přijít v zapomnění na dlouhých bezmála 200 let. Až v roce 1812 hrabě Jan Chotek (jaká to podoba jmen!) nechal na vrcholu kopce Kaňk vztyčit **honosný památník** a sloup s křížem na vrchu připomínající kališníky popravené kutnohorskými katolíky mezi lety 1419—1421 a zároveň i události a oběti z roku 1496.²¹

Prot. Rafael Moravský

Poznámky

1 Pravoslavná církev v Československu: Lidový sborník modliteb a bohoslužebných zpěvů pravoslavné církve, 2. vydání. Praha 1951, s. 310

2 Tamtéž

3 VOPATRŇY, Gorazd: Dědictví otců. Osudy svaté pravoslavné víry na území bývalého Československa. Praha 1999, s. 61

4 Vavřinec z Březové a František HEŘMANSKÝ. Husitská kronika. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1954, s. 39–40

5 Tamtéž

6 PALACKÝ III., 265, p. 23

7 Husitská kronika, př. F. Heřmanský, 1954, nově s Písní o vítězství u Domažlic, ed. F. Heřmanský, M. Bláhová, J. B. Čapek, 1979. Vavřinec z Březové pocházel z vládycké rodiny usazené v Praze, byl vrstevníkem a spolužákem Jana Husa na Pražské univerzitě. MERHAUT, Luboš. Lexikon české literatury, Osobnosti, díla, instituce, U-Ž. Praha: Academia, 2008. ISBN 978-80-200-1527-3. Kapitola Vavřinec z Březové, s. 1266–1268

8 Vavřinec z Březové a František HEŘMANSKÝ. Husitská kronika. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1954, s. 40

9 Český utrakvistický kněz, vikář a správce farnosti sv. Štěpána v Kouřimi. Vystudoval teologii na Pražské univerzitě. Roku 1416 jmenován králem Václavem IV. kouřim-

Na vrcholu Kaňk se nachází krásný empírový pomník v dórském stylu, který nechal vybudovat hrabě Jan Rudolf Chotek v roce 1814 (1812?). Nad památníkem je navršená mohyla a na ní stojí sedm metrů vysoký kamenný sloup s kovovým křížem na svém vrcholku. Německý nápis na pomníku připomíná tragédii shazování živých husitů do důlních šachet. Jednou z obětí se stal i kouřimský farář Jan Chůdek, kterého hrabě Chotek považoval za svého předka. Český nápis připomíná jedny z největších hornických nepokojů, které začaly v roce 1494 a vyvrcholily o dva roky později. (Stav na přelomu století) www.turistika.cz

ským vikářem po Štěpánovi z Pálče, který utekl z Čech. Po vydání Deklarace pražské univerzity z 10. března 1417 začíná na farnosti v Kouřimi praktikovat přijímání pod obojí. Z tohoto se dá usuzovat, že Jan Chůdek patřil mezi vysoce postavené kněze.

10 Vavřinec z Březové a František HEŘMANSKÝ. Husitská kronika. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1954, s. 43

11 ŠMAHEL, František. Jan Žižka z Trocnova. Praha: Melantrich, 1969, s. 111

12 Historické spisy Petra z Mladoňovic a jiné zprávy a paměti o M. Janovi Husovi a M. Jeronymovi z Prahy, ed. Václav Novotný. Praha, 1932, s. 453

13 Mikuláš Dačický z Heslova (23. prosince 1555 Kutná Hora – 25. září 1626 Kutná Hora) byl český spisovatel a měšťan.

14 DAČICKÝ Z HESLOVA, Mikuláš, PETRŮ, Eduard, ed. a PRAŽÁK, Emil, ed. Prostopravda; Paměti. Vyd. 1. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1955, s. 804

15 Krasnický, bakalář umění, byl původně vyznáním Utravkista, později, před svým vysvěcením, přestoupil do Jednoty bratrské, viz V. SOKOL, Vavřinec Krasnický: ARBI-III. Praga mystica. Praha, 1984, s. 52

16 Praha, Knihovna Národního muzea V. F. 41 ff. 47a-b

17 Martin Kuthen ze Šprinsberku (asi 1510 Kutná Hora – 29. března 1564 Praha) byl český humanistický spisovatel, autor kroniky.

18 PALACKÝ, František a Jaroslav CHARVÁT. Dílo Františka Palackého, Svazek druhý: [Starší letopisové čeští od roku 1378 do 1527 čili pokračování v kronikách Přibíka Pulkavy a Beneše z Hořovic z rukopisů starých vydané. V Praze: L. Mazáč, 1941, [spr. 1945], s. 211

19 285. schůzka: Vzpouora na Horách Kutných. Dvojka [online] 2012-10-13 [cit. 2022-05-23]

20 Jan Amos Komenský, Historie o těžkých protivenstvích, VSK X/4

21 Památník Kalvárie – Kutná Hora (památník). www.krasnecesco.cz [online] [cit. 2022-05-24]

Viz též: <https://orthodoxia.cz/hus.htm>

Mučednictví svatých Václava a Orosie

Z promluvy k svátku Povýšení svatého Kříže

V září 2023 jsme v brněnské katedrále oslavovali první výročí vyhlášení svatosti mučednice panny a princezny velkomoravské Orosie (Dobroslavy) spolu s památkou sv. Václava. Naše úvahy nad jejich mučednictvím se nesly ve znamení svátku Povýšení svatého kříže, který se oslavoval den před památkou sv. Orosie. Začali jsme citací výroku sv. Jana Zlatoústého: **„Kříž je symbolem Božího daru, znamením duchovní vznešenosti, poklad, který nelze ukrást, dar, který nám nikdo nemůže vzít, základ posvěcení (svatosti).“** Kvůli tomu Pán přišel na svět, aby vystoupil na kříž, který je spolu se Vzkříšením osou Jeho díla spásy člověka. Kristus proměnil bolest – z prokletí v požehnání. Bez Kristovy bolesti bychom nemohli dosáhnout věčné radosti. Všechno, co máme, vše, co nám dává naše víra, všechny dary, jimiž nás oblažuje naše Církev, máme díky Kristovu kříži, díky Jeho bolesti.

Z promluvy dále vybíráme: Z kříže učinil Boží Syn pro každého z nás klíč k zamčené bráně do nebeského Království. Kříž dostáváme každý z nás od Boha takový, jaký je potřeba k léčení nemoci naší duše. Cesta kříže je následováním Krista, jak to po nás Pán žádá v evangeliu: „Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne.“ (Mat 16,24)

Bůh nikdy nesliboval, že od nás na tomto světě odkloní všechno trápení. Chce, aby-

chom zde pracovali, namáhali se, věřili a doufali v život příští a pro ten všechno tady trpělivě a pokorně snášeli. Abychom stále volili: pozemské nebo nebeské?, dočasná blaha nebo věčná? Suma těchto našich voleb jednou rozhodne o našem věčném osudu. Ct. Izák Syrský napsal: „Vidiš ty nesčíslné pluky svatých Církve? Nikdo z nich nevystoupil na nebe skrze život v pohodlí, naopak – všichni kráčeli vzhůru skrze mnohá trápení a trpělivě nesli kříž, který jim Bůh dal.“

Písmo svaté nás k této trpělivosti povzbuzuje: **„Současná dočasná utrpení nejsou ničím v porovnání se slávou, do které vstoupíme.“** (Řim 8,18) Bude-li kdokoliv z nás hledět na své bolesti a trápení jako na nevyhnutelnou zkoušku víry, kterou mu Bůh seslal buď pro očistění nebo pro zdokonalení, či jako pokání, nebo aby mu nasadil vítězný věnec, pak přijme kalich utrpení jako požehnání z rukou Pána.

Naše země je posvěcená krví svatých mučedníků. Díky jejich přimluvám v naší zemi trvá pravoslavná církev, přemáhá útoky všech nepřátel a jako ponorná řeka se znovu a znovu vyvěrá na povrch, jakmile jsou pro to vhodné okolnosti. Tak se to u nás děje už celých tisíc let. Nebylo by v silách pozemšťanů postarat se o nezahladitelnost pravoslavné setby sv. Cyrila a Metoděje. Leč je to v moci sboru našich svatých. Spasili nejen sebe, ale ještě pomáhají nám. Díky jejich práci a sta-

Brno, 28. září 2023 – první výročí vyhlášení svatosti princezny mučednice Orosie

rostlivosti o tuto zemi je zde dnes pravoslavná církev, která žije, slouží, učí, šíří pravidla svatých pro zbožnost, podává spásu a všechna svá dítka napájí blahodátí Ducha Svatého.

Kromě pomoci shůry nám svatí svými životy ukazují cestu. Oni nám svým příkladem ukazují základní pravdu křesťanské víry: ďábel je přemožen, Kristus učinil dokonce i z naší bolesti a smrti požehnanou cestu k sobě, do svého nebeského království. Mučedníci nám svým životem i způsobem svého odchodu vskutku názorně zjevují, že všechno nepřijemné, bolestné, rmutné, co lidem před Kristem (a dnes lidem nepřijímajícím Krista) připadalo nesmyslné, absurdní, dostává s Kristem hluboký smysl a stalo se uzdravujícím lékem skýtajícím nesmrtelnost. Je to cesta následování Krista.

Na životech a zesnutích našich svatých vi-

díme, že přijetí utrpení – nereptajícím nesením i toho nejtěžšího kříže – je uskutečněním jejich lásky ke Kristu. Platí to i pro nás – pokorné a trpělivé přijetí kříže je důkazem lásky naší duše k Pánu Ježíši. Přijetím kříže ukázal Boží Syn svou lásku k lidem, a přijetím svého kříže dokazujeme my lidé svou lásku k Pánu.

Je to láska, ve které by člověk s radostí shořel na prášek, jen aby nebyl odloučen od milovaného Spasitele. Člověku je pak jedno, co se ním stane, jen když s Kristem zůstane. V jednom hymnu či písni se zpívá: „Kriste, s tebou je v i pekle ráj!“

Máme takové svaté a takové vznešené vzory! Napodobme je! Ap. Pavel píše: „Jednejte podle mého příkladu, jako já jednám podle příkladu Kristova.“ (1 Kor 11,1) Ať si každý z nás sám položí otázku, jak vede svůj

život a jak tráví své dny! Jestli napodobuje ohnivou víru našich svatých. Jestli už evangelium tak proměnilo jeho uvažování, že by člověk cokoliv dal, jen aby věčné nebeské království získal. Tak vypadá pravá láska k Bohu, kterou si Bůh od nás přeje a k níž nás vede. Tato láska je sumou všech přikázání, podstatou všech modliteb a bohoslužeb. Je smyslem a cílem našeho života. K takové lásce nás archa Církve nese. Právě tomu nás učí příklady svatých a to je jeden z hlavních cílů jejich přímluv za nás.

Sv. Václav a sv. Orosie.

Oba tak milovali Krista, že by nikdy neučinili nic, čím by zarmoutili Boha. Tato láska jim dala schopnost hledět tváří v tvář smrti a neuhnout ani o milimetr, necouvnout před žádnou silou tohoto světa. Pro milovaného Pána Ježíše podstoupili dobrovolné utrpení a smrt, a tak s Ním zůstávají v Jeho Království na věky.

Vyzýváme je v našich modlitbách. Často je prosíme o věci tohoto pozemského života. Máme problémy se zdravím, v rodině, v zaměstnání, vyjít s penězi apod., a tak prosíme naše svaté. Je to správné, ale měli bychom jako křesťané vidět dál, za horizont tohoto hmotného světa a dočasného života, a prosit

o to nejdůležitější – o lásku. Prosme je, aby nám udělili něco ze své lásky.

Ano, naši svatí nám nezřídka pomáhají i v pozemských záležitostech, ale při tom se diví: „Tak málo si žádáš. Daleko více ti chceme dát.“ Prosme je o vzácný dar: abychom si zamilovali svůj kříž jako lék od Božského Lékaře na nemoci našich duší, prosme je o dar jejich trpělivosti a lásky ke Kristu.

„Kříží tvému klaníme se, ó Pane, svaté vzkříšení tvé slavíme!“ (*Hymnus ke Kříži*)

Moravská i aragonská
princezno,
Orosie, mučednice
a čistá panno!
Svatou Ludmilou ve
zbožnosti vychovaná,
Kristu Pánu nevýslov-
ně oddaná!
Krutým Maurům jsi
svědčila o Kristu
neoblomně
a přešla tím od bolesti
k radosti věčné.
Spolu s kněžnou Lud-
milou, mučednice
Orosie,
proste Krista Boha za
duše naše.

Vladyka Izaiáš v Gruzii

Nedělní služba v katedrále
z 6. století, kde se nacházejí prvá
gruzínská písmena. Služba s vla-
dykou Jeftremem, arcibiskupem
Bolnici.

Vlevo: ikona sv. Orosie věnovaná
k ostatkům svaté princezny mu-
čednice (autorkou je Jana Baudi-
šová; ikona byla přivezena účast-
níky poutě v r. 2023 do Španělska
jako dar k ostatkům sv. Orosie).

Extrateritoriální parochie:

Lausanne, Švýcarsko. Chrám církve evangelické

Duchovní: péro Dimitri Menassea CH-1012, Lausanne Avenue de Chailly 34

Eparchiální věstník SŮL ZEMĚ

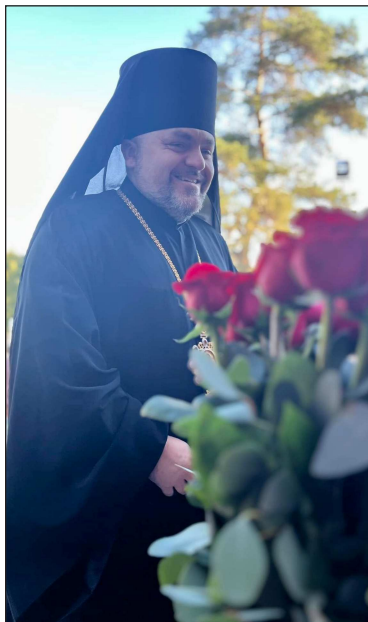
Prinášá čtvrtletně informace o činnosti v Olomoucko-brněnské eparchii. Vydává úřad Eparchiální rady olomoucko-brněnské eparchie, Masarykova tř. 17, Olomouc 779 00 Redaktor:

prot. Mgr. Libor Raclavský • ☎ 601 181 095 • ✉ libor.raclavsky@seznam.cz

Ikonopisný kurz v Olomouci (posvěcení ikon zhotovených při výuce) • Dole: Brno, první výročí vyhlášení svatosti muž. Orosie

Brno

Ostrava

Pravoslavný kalendář 2024

Vydal Úřad Eparchiální rady olomoucko-brněnské eparchie

Masarykova tř. 17, Olomouc 779 00

Oficiální webové stránky eparchie: www.ob-eparchie.cz

Vydáváno pro vnitřní potřebu